

*Załącznik nr 1
do projektu nr 4 Uchwały Nr .....
Rady Gminy Krzywca
z dnia .....*

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Krzywca na lata 2016-2026

Grudzień 2015

Spis treści

1. WSTĘP.....	3
2. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII ORAZ PODSTAWY PRAWNE.....	4
2.1. PODSTAWY PRAWNE SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ ORAZ DOKUMENTY PROGRAMOWE.....	6
2.1.1. PODSTAWY PRAWNE.....	6
2.1.2. DOKUMENTY PROGRAMOWE.....	12
2.2. METODYKA PRACY NAD STRATEGIĄ.....	22
3. DIAGNOZA WARUNKÓW ŻYCIA W GMINIE KRZYWCZA	23
3.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY KRZYWCZA	23
3.2. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH – CHARAKTERYSTYKA GRUP SPOŁECZNIE WRAŻLIWYCH	27
3.2.1. UBÓSTWO.....	27
3.2.2. BEZROBOCIE.....	28
3.2.3. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ.....	33
3.2.4. PROBLEMY OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZE	35
3.2.5. PRZEMOC W RODZINIE	36
3.2.6. UZALEŻNIENIA.....	37
3.2.7. SYTUACJA OSÓB STARSZYCH.....	39
3.2.8. BEZDOMNOŚĆ	39
3.3. IDENTYFIKACJA NAJISTOTNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE	40
3.3.1. IDENTYFIKACJA OBSZARÓW PROBLEMOWYCH.....	40
3.3.2. STAN I MOŻLIWOŚCI POMOCY SPOŁECZNEJ.....	41
3.3.3. GENEROWANIE PROBLEMÓW.....	46
3.3.4. ANALIZA PROBLEMÓW.....	49
3.3.5. USTALENIE PRIORYTETÓW.....	53
3.3.6. ANALIZA SWOT.....	55
4. WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	62
4.1. ZAŁOŻENIA DO STRATEGII.....	62
4.2. MISJA.....	64
4.3. CELE STRATEGICZNE I CELE SZCZEGÓŁOWE.....	65
4.4. OKREŚLENIE WSKAŹNIKÓW REALIZACJI CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	67
4.5. USTALENIE PRIORYTETÓW.....	71
4.6. ZADANIA REALIZACYJNE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	78
4.7. HARMONOGRAM NAJWAŻNIEJSZYCH ZADAŃ ZWIĄZANYCH Z REALIZACJĄ STRATEGII	79
5. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	83
6. SYSTEM WDROŻENIA, MONITORINGU I EWALUACJI.....	84

1. WSTĘP

Problem społeczny jest zjawiskiem niekorzystnym dla danej społeczności, oceniany przez dotyczącą go zbiorowość, jako niebezpieczne i niepożądane, a tym samym konieczne do wyeliminowania.

Problem społeczny to zjawisko przeszkadzające większości członków konkretnej społeczności, stanowi on przeszkodę dla jej efektywnego funkcjonowania oraz ma negatywny rozdzźwięk między uznanymi powszechnie wzorami a aktualnym stanem rzeczy. Stanowi zatem zjawisko niepożądane, które możliwe jest do przezwyciężenia dzięki zbiorowemu działaniu.

Najpowszechniejsze i najbardziej znane problemy społeczne stanowią m.in.: przemoc, alkoholizm, narkomania, ubóstwo, bezdomność, długotrwałe bezrobocie, nierówności społeczne, marnotrawstwo publicznych pieniędzy czy korupcja. Wyżej wymienione problemy są dużym zagrożeniem dotyczącym wszystkie społeczeństwa. W pracę nad ich rozwiązaniem zaangażowanych jest wiele organizacji, instytucji oraz osób.

Opracowany dokument pt.: „*STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE KRZYWCZA NA LATA 2016-2026*”, tworzy scenariusz interwencji samorządu terytorialnego Gminy Krzywca, a także jego jednostek organizacyjnych i partnerów społecznych na obszarze pomocy społecznej oraz przeciwdziałania społecznemu wykluczeniu mieszkańców. Strategia stanowi również długoterminową, usystematyzowaną i perspektywiczną koncepcję odnoszącą się do polityki społecznej, która ma na celu objęcie wsparciem wszelkie osoby zagrożone lub dotknięte jakimś wykluczeniem społecznym. Ma również na celu stworzenie optymalnych warunków, niezbędnych dla funkcjonowania lokalnej społeczności. Głównym zadaniem opisywanej strategii jest wyrównanie szans społecznych mieszkańców powyższej gminy poprzez efektywną współpracę wszystkich partnerów, którzy działają w obszarze polityki społecznej.

2. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII ORAZ PODSTAWY PRAWNE

Strategia stanowi uzgodniony ze społecznymi partnerami scenariusz działań oraz jest kontynuacją przedsięwzięć, które realizowane były we wcześniejszym okresie programowania 2009-2015. Wyznacza ona również nowe priorytety na kolejne lata 2016-2026. Wynikają one m.in. z:

I. Dokumentów krajowych:

1. *Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 – Nowy Wymiar Integracji*¹,
2. *Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej 2020*²,
3. *Rządowego Programu Aktywności Osób Starszych na lata 2014-2020*³,
4. *Programu Operacyjnego „Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020”, POWER 2014-2020*⁴,
5. *Wieloletniego Programu Wspierania Finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania na lata 2014-2020”*⁵,
6. *Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.*

II. Dokumentów regionalnych:

1. *Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020*
2. *Strategia Rozwoju Gminy Krzywczna na lata 2016-2022 r.*

Powyższy dokument stanowi wypełnienie zobowiązań ustawowych z art. 17. ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. stanowiącej o pomocy społecznej (Dz. U. z 2004 Nr 64, poz. 593, z późn. zm.). Wszelkie ramy prawne planowanych na okres 2014-2020 działań zawarte są w zbiorze aktualnie obowiązujących przepisów, ustaw oraz rozporządzeń, w obrębie których decydujące znaczenie posiadają ustawy:

- 1) *Ustawa z dn. 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późn. zm.),*
- 2) *Ustawa z dn. 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.),*
- 3) *Ustawa z dn. 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143, z późn. zm.),*
- 4) *Ustawa z dn. 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001),*

¹ Dokument dostępny na stronie internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki społecznej www.mpips.gov.pl – link „Pomoc społeczna” (19.07.2014)

² Dokument dostępny na stronie internetowej www.pozYTEK.gov.pl (19.07.2014)

³ Uchwała Nr 237 Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Aktywności Osób Starszych na lata 2014-2020, Dz. U. Monitor Polski z dn. 24 stycznia 2014 r., poz. 52

⁴ Dokument dostępny na stronie internetowej www.mrr.gov.pl (20.07.2014)

⁵ Uchwała Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 4., www.mpips.pl. – link Pomoc społeczna – Programy”

- 5) *Ustawa z dn. 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231, z późn. zm.),*
- 6) *Ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776, z późn. zm.),*
- 7) *Ustawa z dn. 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2003 r. Nr 228, poz. 2255, z późn. zm.),*
- 8) *Ustawa z dn. 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485),*
- 9) *Ustawa z dn. 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493),*
- 10) *Ustawa z dn. 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 94, poz. 65, z późn. zm.).*

Należy podkreślić, że w przypadku dokonania zmian systemowych, które potwierdzone zostaną odpowiednimi nowelizacjami dotyczącymi wyżej wspomnianych przepisów prawnych, czy też wprowadzenia nowych aktów prawnych, stosownie korygowana będzie realizacja poszczególnych priorytetów i celów Strategii. Przykład stanowią m.in.:

- 1) Zmiany, które zostały dokonane w obszarze promocji zatrudnienia i instytucji rynku pracy, które polegają na wprowadzeniu od II połowy 2014 r. do katalogu odpowiednich narzędzi oddziaływania urzędów pracy na realną sytuację osób bezrobotnych systemu profilowania. Będzie on wymagał ściślejszej współpracy z różnymi ośrodkami pomocy społecznej, w głównej mierze wobec grup osób bezrobotnych, które zakwalifikowano do II-ego i III-ego profilu,
- 2) Zmiany zapowiedziane w systemie pomocy społecznej, które sformułowane zostały w dokumencie z kwietnia 2013 r. z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej pt.: „Założenia do zmian ustawy o pomocy społecznej”⁶, które będą wymagały ewentualnego przeorganizowania struktur organizacyjnych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Krzywczu, a także wprowadzenia nowego instrumentarium oddziaływania, które dotyczyć będzie osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

W całym tym okresie 2016-2026 urzeczywistnienie priorytetów oraz celów Strategii będzie odbywało się przy szczególnym uwzględnieniu europejskich wymogów i zasad subsydiarności, a także solidarności społecznej w warunkach szeroko rozumianego partnerstwa lokalnego instytucji wsparcia, pomocy i wszelkich organizacji obywatelskich Gminy Krzywca.

Akceptacja dokumentu Strategii poprzez podjęcie odpowiedniej Uchwały Rady Gminy Krzywca oznacza określenie konkretnego scenariusza działań dla instytucji publicznych oraz jest wyrazem uznania za konieczne aktywnego i świadomego włączenia się w jej realizację wszelkich środowisk obywatelskich organizacji, liderów społeczności lokalnych i mieszkańców samej Gminy Krzywca.

---

⁶ Projekt dokumentu MPiPS pt.: *Założenia do zmian ustawy o pomocy społecznej*, udostępniony na stronie Biuletynu Informacji Publicznej od 6 września 2013 r.

2.1. PODSTAWY PRAWNE SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ ORAZ DOKUMENTY PROGRAMOWE

2.1.1. PODSTAWY PRAWNE

KONTEKST EUROPEJSKI, KRAJOWY I REGIONALNY STRATEGII.

Prawna podstawą do opracowania powyższej strategii jest odpowiedni zapis obowiązującej od 1 maja 2004 roku Ustawy o pomocy społecznej z 12 marca 2004 roku, który stanowi, że do zadań własnych gminy o obowiązkowym charakterze należy: „*opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka*” (art. 17 tejże Ustawy).

Prawna podstawa przyjętego w Polsce systemu pomocy społecznej

Zacytowana powyżej Ustawa o pomocy społecznej charakteryzuje:

- 1) zadania z zakresu pomocy społecznej;
- 2) rodzaje świadczeń, zasady oraz tryb ich udzielania z pomocy społecznej;
- 3) organizację działań pomocy społecznej;
- 4) zasady i tryb odnoszące się do postępowania kontrolnego w ramach pomocy społecznej.

Ustawa stanowi, iż pomoc społeczna jest instytucją dotyczącą polityki społecznej państwa, która ma na celu umożliwienie osobom i całym rodzinom przezwyciężanie wszelkich trudnych sytuacji życiowych, których nie potrafią one same pokonać, poprzez wykorzystanie własnych uprawnień, możliwości i zasobów (art. 2.1).

Pomoc społeczną zapewniają i organizują organy administracji rządowej oraz samorządowej, współpracując na zasadzie partnerstwa w tym zakresie kompetencji z pozostałymi organizacjami społecznymi, pozarządowymi, a także z Kościołem Katolickim i innymi kościołami, wszelkimi związkami wyznaniowymi oraz osobami prawnymi i fizycznymi.

Zadaniem pomocy społecznej jest wspieranie osób i rodzin w ich wysiłkach zmierzających do zaspokojenia podstawowych potrzeb oraz umożliwienie im życie w godziwych dla życia człowieka (art. 3.1).

Ustawa wyszczególnia również przypadki, w których udzielana jest pomoc społeczna. Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej, udzielana jest pomocy osobom i rodzinom w głównej mierze z powodu:

- Ubóstwa,
- Sieroctwa,
- Bezrobocia,
- Bezdomności,
- Niepełnosprawności,
- Potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- Długotrwałej lub ciężkiej choroby,

- Przemocy w rodzinie,
- Potrzeby ochrony macierzyństwa albo wielodzietności.
- Bezradności w opiekuńczo-wychowawczych sprawach oraz w procesie prowadzenia gospodarstwa domowego, w głównej mierze w rodzinach niepełnych albo wielodzietnych.
- Trudności w integracji i asymilacji cudzoziemców, którzy uzyskali statut uchodźcy w Rzeczypospolitej Polskiej, a także ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na czasowy pobyt udzielone w związku z zaistniałą okolicznością, o której jest mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
- Trudności w powrocie i przystosowaniu do życia po zwolnieniu osoby z zakładu karnego,
- Alkoholizmu bądź narkomanii,
- Zdarzenia losowego bądź sytuacji kryzysowej,
- Klęski żywiołowej albo ekologicznej.

Ustawy mające na celu regulację systemu pomocy społecznej

Różnorodność problemów społecznych, które istnieją w Gminie Krzywca powoduje, że koniecznym jest wzięcie pod uwagę także innych aktów prawnych, których zadaniem jest regulacja systemu pomocy społecznej. Posiadają one istotny wpływ na całą konstrukcję dokumentu oraz rozwiązywanie wszelkich zadań społecznych w przyszłości. Zaliczają się do nich m.in.:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.).
Zawierająca podstawowe prawa, które oparte są na poszanowaniu wolności oraz sprawiedliwości. Stanowi ona źródło wolności, a także praw człowieka i obywatela.
- Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych, a także niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015r. poz. 1217).
Zapewnia ona regulację nowego systemu poza ubezpieczeniowych świadczeń społecznych, które finansowane są w całości ze środków państwowego budżetu, który stanowi element odrębny od systemu pomocy społecznej. W miejsce dotychczasowego szeregu różnych, wzajemnie niezależnych świadczeń, wyżej wymieniona Ustawa wprowadza tylko jeden zasiłek rodzinny wraz z innymi dodatkami, zastępując istniejące wcześniej zasiłki i świadczenia (np. zasiłek wychowawczy, jednorazowy zasiłek macierzyński z pomocy społecznej, świadczenie z funduszu alimentacyjnego czy gwarantowany zasiłek okresowy).
- Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 roku o zmianie ustawy o zatrudnieniu socjalnym i niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015r. poz. 1217).

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym stwarzająca nową szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które znalazły się na marginesie życia społecznego z różnych powodów. Odnosi się również do postulatów organizacji pozarządowych, które wymagają od państwa jego większego zaangażowania w aktywizację oraz edukację wszelkich środowisk dotkniętych długotrwałym bezrobociem. Projekt powyższej Ustawy kładzie ogromny nacisk na edukację i aktywizację marginalizowanych zawodowo bądź społecznie środowisk oraz na wspieranie zatrudnienia dla takich grup. Wyżej wymieniona regulacja skierowana jest w głównej mierze do osób nie posiadających własnych dochodów, a w szczególności do osób bezdomnych znajdujących się w procesie wychodzenia z bezdomności, uzależnionych od alkoholu bądź narkotyków aktualnie w procesie leczenia, osób chorych ze stwierdzoną chorobą psychiczną, ludzi długotrwale bezrobotnych, byłych więźniów i uchodźców. Osobom tym Ustawa oferuje zatrudnienie socjalne, odnoszące się do uczestnictwa w tzw. „inkubatorach społecznych” - Centrach Integracji Społecznej, bądź wspierane zatrudnienie socjalne u różnych przedsiębiorców, w Centrach Integracji Społecznej lub w ramach własnej działalności gospodarczej prowadzonej w formie spółdzielni.

Następną formą pomocy, jaką przewiduje Ustawa jest wsparcie zatrudnienia osób wykluczonych społecznie. Takie wsparcie polegać może na skierowaniu danej osoby poprzez powiatowy urząd pracy na stanowisko do konkretnego przedsiębiorcy. W takiej sytuacji pracodawca zobowiązany jest do zatrudnienia danej osoby przez okres obejmujący do 18 miesięcy, natomiast powiatowy urząd pracy zobligowany jest do refundowania przedsiębiorcy z odpowiednich środków Funduszu Pracy części ustalonego wynagrodzenia przez pierwsze 12 miesięcy zatrudnienia tejże osoby.

Powyższa Ustawa powołuje do istnienia Centra Integracji Społecznej, dzięki którym osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej (np. bezdomne lub uzależnione od używek) mogą liczyć na godziwe zatrudnienie socjalne. Osoby te uprawnione są do przebywania w tychże centrach od 1 do 1,5 roku i otrzymywania pieniędzy za wykonywaną pracę.

W pierwszym miesiącu pracownicy otrzymują wynagrodzenie równe 40% zasiłku dla osób bezrobotnych, a w okresie do 1 roku wzrasta ono do 80% zasiłku.

- Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375, z późn. zm.).

Ustawa podaje, że ochronę zdrowia psychicznego mają za zadanie zapewniać organy administracji rządowej i samorządowej, a także odpowiednie instytucje powołane do tego zadania. Ustawa gwarantuje, że w działaniach obejmujących ochronę zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć również stowarzyszenia i pozostałe organizacje społeczne, odpowiednie fundacje, grupy samopomocy pacjentów oraz ich rodzin, samorządy zawodowe, kościoły wraz z innymi związkami wyznaniowymi oraz inne osoby fizyczne bądź prawne.

W świetle powyższej Ustawy ochrona zdrowia psychicznego odnosi się do:

1. Promowania zdrowia psychicznego i zapobiegania różnym zaburzeniom psychicznym,
  2. Zapewnianiu osobom ze stwierdzonymi zaburzeniami psychicznymi wielostronnej, powszechnie dostępnej i fachowej opieki zdrowotnej, a także innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia pacjenta w środowisku rodzinnym i społecznym,
  3. Kształtowaniu właściwych postaw społecznych wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, promowaniu zrozumienia, tolerancji, szerokiej życzliwości oraz czynnemu przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.
- Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2014 r. poz. 1118, późn. zm.).

Ustawa ta jest niezwykle ważnym aktem prawnym, który ma na celu wprowadzenie kompleksowych rozwiązań dotyczących podstawowych dziedzin działalności, które prowadzą organizacje pozarządowe w Polsce. Ustawa reguluje następujące obszary: prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność zarówno odpłatna jak i nieodpłatna), uzyskiwanie przez organizacje pozarządowe odpowiedniego statusu organizacji pożytku publicznego i wszelkie konsekwencje z tym związane (warunki niezbędne do uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego), kompleksowy nadzór nad prowadzeniem takiej działalności oraz wolontariat.

- Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2015r. poz. 1286).

Projekt Ustawy zakłada zakłada, iż większość kompetencji oraz środków finansowych zlokalizowana jest na poziomie samorządów gmin, które na mocy tejże Ustawy posiadają odpowiednie kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społeczeństwie lokalnym. Ustawodawca w art. 4 [1] ust. 1 stanowi: „*prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracja społeczna osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań gminy*”.

- Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2015r. poz. 149, z późn. zm.).
Określa zadania, jakie stają przed państwem w zakresie łagodzenia skutków jakie niesie za sobą bezrobocie, zatrudnienia oraz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych oraz pozostałych osób poszukujących pracy.
- Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2011r., Nr 127, poz. 721 z późn. zm.).
Odnosi się do rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz trwałe zatrudnianie osób niepełnosprawnych zarówno na rynku pracy chronionym jak i otwartym oraz likwidację wszelkich barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej.
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 875).
Reguluje istotną kwestię zwalczania nielegalnej produkcji, a także dystrybucji narkotyków oraz terapii psychiatrycznej dla osób sklasyfikowanych jako uzależnione od środków odurzających.
- Ustawa z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. Nr 125, poz. 842).
Zobowiązuje gminę do utworzenia własnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także do prowadzenia profesjonalnego poradnictwa i interwencji w przypadku jej zaistnienia. Wymaga również opracowywania i realizacji programów ochrony wszelkich ofiar przemocy i prowadzenia gminnych ośrodków wsparcia dla rodzin, które dotknięte zostały przemocą.
- Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o zmianie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 1302.). Powyższa ustawa przytacza:
  1. Zasady, w ramach których państwo udziela pomocy osobom uprawnionym do alimentów oraz na podstawie tytułu wykonawczego, w razie bezskuteczności egzekucji,
  2. Warunki stanowiące nabywanie prawa do odpowiednich świadczeń pieniężnych wypłacanych w przypadku bezskuteczności danej egzekucji alimentów, które następnie zwane są „świadczeniami z funduszu alimentacyjnego”,
  3. Konkretnie zasady oraz tryb postępowania w sprawach przyznawania, jak i wypłacania z funduszu alimentacyjnego,
  4. Zasady finansowania danych świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
  5. Odpowiednie działania podejmowane wobec alimentacyjnych dłużników.

W związku z powyższym Fundusz alimentacyjny jest systemem wspierania osób uprawnionych do otrzymywania alimentów środkami finansowymi zaczerpniętymi z budżetu państwa.

- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 roku o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. z 2013 r. poz. 966 z późn. zm.).
Ustawa ma za zadanie regulację zasad oraz trybów przyznawania, ustalanie optymalnej wysokości, a także wypłacanie dodatków mieszkaniowych oraz wskazywanie na właściwość organów w tych sprawach. Osoby, którym przysługuje dodatek mieszkaniowy powinny posiadać na jednego członka gospodarstwa domowego, w okresie trzech ostatnich miesięcy, które poprzedzają datę złożenia wniosku, średni miesięczny dochód nie przekraczający 175% kwoty najniższej emerytury brutto w jednoosobowym gospodarstwie domowym oraz 125% tej kwoty w gospodarstwie domowym wieloosobowym, która obowiązuje w dniu złożenia wniosku.
- Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 332, z późn. zm.).
Powyższa ustawa ustanawia:
  1. Wszelkie zasady i formy wspierania rodzin, które przeżywają trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
  2. Formy oraz zasady sprawowania pieczy zastępczej, a także pomocy w przyszłym usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków;
  3. Konkretnie zadania administracji publicznej z obszaru wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej;
  4. Zasady stanowiące o finansowaniu wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej;
  5. Odpowiednie zadania w ramach postępowania adopcyjnego.
- Ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2015 r. poz. 513 późn. zm.).
Ustawa stanowi o:
  1. Źródłach dochodów jednostek samorządu terytorialnego, a także zasadach ustalania i gromadzenia takich dochodów,
  2. Zasadach ustalania oraz przekazywania subwencji ogólnej i innych dotacji celowych z budżetu państwa.
- Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 roku (Dz. U. z 2015 r. poz. 1515). Ustawa wymienia zadania własne gminy w obszarze zaspokajania potrzeb zbiorowych mieszkańców, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, a także wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej.

Podstawy prawne w obszarze planowania polityki społecznej na terenie Unii Europejskiej

Najważniejszym celem polityki społecznej całej Unii Europejskiej jest odpowiednie wyrównywanie i polepszanie warunków życia oraz pracy obywateli tejże wspólnoty.

W ramach polityki strukturalnej oraz Europejskiego Funduszu Społecznego tworzone są regulacje, które podejmuje Rada, Parlament i Komisja Europejska, dotyczące w głównej mierze Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej, a także polityki społecznej oraz wsparcia społecznego.

- Rozporządzenie Rady z dnia 21 czerwca 1999 r., które wprowadza uogólnione przepisy dotyczące Funduszy Strukturalnych (1260/99 WE),
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 czerwca 1999 w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (1783/99WE),
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 lipca 1999 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego (1784/99WE),
- Rozporządzenie Rady z dnia 21 czerwca 1999 r. z zakresu koordynacji pomocy w ramach strategii przedakcesyjnej przeznaczone dla krajów ubiegających się o członkostwo w Unii Europejskiej, a także zmieniające rozporządzenie 3906/89EWG (1266/99WE),
- Rozporządzenie Rady z dnia 21 czerwca 1999 r. ustanawiające Instrument Przedakcesyjnej Polityki Strukturalnej (1267/1999WE).

2.1.2. DOKUMENTY PROGRAMOWE

POZIOM EUROPEJSKI I MIĘDZYNARODOWY

Strategia „Europa 2020” jest nową ideą gospodarczą Unii Europejskiej mającą na celu zastąpienie Strategii Lizbońskiej. Obecne wyzwania – np. światowy kryzys finansowy wymuszają redefinicję zarówno celów, a także instrumentów, które wspierają rozwój gospodarczy Europy. Projekt „Europa 2020” bazuje w głównej mierze na trzech powiązanych ze sobą priorytetach:

1. Rozwój inteligentny (rozwój i promowanie gospodarki opartej na innowacji i wiedzy),
2. Rozwój zrównoważony (wspieranie i promowanie gospodarki efektywniej wykorzystującej dostępne zasoby, która jest konkurencyjna i bardziej przyjaznej środowisku),
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu (wspieranie i promowanie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, której zadaniem jest zapewnianie spójności społecznej oraz terytorialnej).

W ramach realizacji priorytetów, jak i celów przygotowano siedem inicjatyw flagowych (tj. przewodnich projektów), z których dwie są niezwykle kluczowe dla polityki rynku pracy: „Mobilna Młodzież” oraz „Program na rzecz nowych umiejętności i miejsc pracy”. Następne, komplementarne z pozostałymi inicjatywy to: „Europejski program walki z ubóstwem”, „Unia innowacji”, „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”, „Europejska agenda cyfrowa”, i „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”.

Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych, która została ratyfikowana przez Prezydenta Polski w 2012 roku promuje popieranie, a także ochronę i zapewnienie pełnego, równego korzystania ze wszystkich praw człowieka oraz podstawowych wolności przez każdą osobę niepełnosprawną, jak i popieranie poszanowania przyrodzonej godności tych osób

POZIOM KRAJOWY

Strategicznymi dokumentami, które mają wywierać wpływ na całościowe kształtowanie krajowej polityki społecznej są:

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030”, która w zaprezentowanym Modelu rozwoju Polski do 2030 za najistotniejszy cel uznaje rozwój kapitału ludzkiego dzięki wpływaniu na wzrost zatrudnienia, szczególnie wobec osób z grup, które znajdują się w gorszym położeniu na rynku pracy, szeroko pojęty rozwój ekonomii społecznej, poprawę dostępności zasobów mieszkaniowych, kształcenie ustawiczne, odpowiednie wsparcie rodzin w opiece nad dzieckiem, rozwój dostępnych form oraz metod pracy z rodziną w kryzysie, przyjęcie i wdrożenie nowych form opieki nad osobami niesamodzielnymi oraz utworzenie kompleksowego modelu wsparcia dla osób starszych.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL) została ona przyjęta przez Radę Ministrów (uchwała nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020).

SRKL należy ona do jednej z dziewięciu strategii sektorowych, które stanowią „inne strategie rozwoju” w odniesieniu do ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.), których zadaniem jest realizacja średnio i długookresowej strategii rozwoju całego kraju.

Najistotniejszym celem SRKL jest rozwijanie kapitału ludzkiego dzięki świadomemu wydobywaniu potencjałów osób takim sposobem, aby mogły uczestniczyć w pełni życia społecznego, ekonomicznego i politycznego na wszystkich swoich etapach życia.

W ramach SRKL wyznaczono również pięć celów szczegółowych:

- wzrost poziomu zatrudnienia;
- wydłużenie aktywności zawodowej oraz zapewnienie lepszej jakości dla życia i funkcjonowania osób starszych;
- poprawa sytuacji konkretnych osób bądź grup, którym zagraża wykluczenie społeczne;
- widoczne podniesienie efektywności opieki zdrowotnej w kraju oraz poprawa zdrowia obywateli;
- znaczne podniesienie poziomu kompetencji, a także kwalifikacji obywateli.

Realizacja zarówno celu głównego oraz wszystkich celów szczegółowych projektu SRKL będzie się odbywała poprzez konkretne działania podejmowane na poszczególnych etapach życia: rozpoczynając od wczesnego dzieciństwa, poprzez całą edukację szkolną, edukację wyższą, okres aktywności zawodowej razem z okresem rodzicielstwa, aż do późnej starości.

Wszelkim pracom nad SRKL towarzyszyło silne przekonanie, że odpowiednio wysoka jakość kapitału ludzkiego ma bardzo istotne znaczenie przy dokonywaniu większości życiowych wyborów, które w dalszej perspektywie przekładają się na jakość życia zarówno pokolenia obecnego i przyszłych pokoleń.

Urzeczywistnienie celów SRKL powinno, w perspektywie 2020 roku, przynieść Polsce dobrze rozwinięty rynek pracy oraz wysoki poziom zatrudnienia wraz z wysokiej jakości systemem kształcenia dzieci i ludzi młodych. Celem jest również stworzenie efektywnej opieki zdrowotnej oraz ukazanie Polski jako kraj atrakcyjny i konkurencyjny.

Krajowy Program Reform (KPR). Ważny element w procesie wdrażania strategii „Europa 2020” stanowi Krajowy Program Reform. KPR biorąc pod uwagę krajowe uwarunkowania oraz sytuację społeczno-gospodarczą, stwarza cele, do których Polska będzie dążyła do 2020 r. Ważnym celem Krajowego Programu Reform w realizacji strategii „Europa 2020” (który został przyjęty przez Radę Ministrów 26 kwietnia 2011 r.) jest tworzenie trwałych podstaw dla wzrostu gospodarczego kraju, przy równoczesnym łączeniu celów unijnych z priorytetami Polski.

Zamieszczone w nim reformy ukierunkowane zostały na wzrost inteligentny, zrównoważony oraz sprzyjający włączeniu społecznemu. Ich zadaniem jest umożliwienie przezwyciężenia barier wzrostu (tj. wąskich gardeł – ang. bottlenecks), które hamują potencjał rozwojowy państw członkowskich Unii Europejskiej oraz istotne wzmocnienie pozycji UE na arenie międzynarodowej. W powyższym dokumencie zawarto również cel, jakim są czynności w zakresie przeciwdziałania ubóstwu.

Pośród krajów UE-27 Polska zalicza się do państw o wysokim wskaźniku zagrożenia ubóstwem bądź wykluczeniem społecznym. Jak wynika z raportów publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny (GUS) oraz w oparciu o Europejskie badania dochodów i warunków życia EU-SILC z 2012r. można zauważyć, że odsetek osób zagrożonych ubóstwem bądź/i wykluczeniem społecznym wyniósł 26,7% w 2012 r. Aktualnie poziom tego wskaźnika dla Polski sukcesywnie spada, jednakże nadal jest na wyższym poziomie niż średnia dla całej Unii (24,8% w 2012 r.). Problem, jaki stanowi ubóstwo jest silnie powiązany z samą sytuacją na rynku pracy, bowiem wskaźnik ubóstwa lub wykluczenia społecznego jest na najwyższym poziomie wśród osób bezrobotnych (w 2012 roku: 58,7%). Dlatego też kluczowymi działaniami dla przeciwdziałania ubóstwu są te, które zwiększają szanse na zatrudnienie, konkretnie zdefiniowane w celu w zakresie zatrudnienia. Poprzez dostęp do usług wysokiej jakości, wszelkie działania podejmowane w kierunku pozyskania przez osoby, które są zdolne

do pracy, trwałego zatrudnienia powinno się łączyć z działaniami włączającymi społecznie osoby zagrożone ubóstwem. Obecne świadczenie usług wysokiej jakości – w tym m.in.: usług pomocy, integracji społecznej, usług zdrowotnych oraz edukacyjnych, usług opieki nad dziećmi i osobami zależnymi (tj. osoby niepełnosprawne bądź starsze), wsparcia i pomocy w sprawach mieszkaniowych – jest niezwykle istotne dla wsparcia działań ukierunkowanych na wzrost zatrudnienia. Problem, jaki stanowi ubóstwo i wykluczenie społeczne nie zawsze wiąże się bezpośrednio z samym zjawiskiem bezrobocia. W Polsce ryzyko ubóstwa obejmuje także rodziny z dziećmi, a zwłaszcza rodziny wielodzietne. Warto zatem m.in. wzmocnić wsparcie dla rodzin z dziećmi na utrzymaniu, głównie rodzin znajdujących się w względnie trudnej sytuacji materialnej, kontynuować pomoc wobec rodzin przeżywających trudności w spełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, oraz przyczynić się do zapewnienia odpowiednich warunków lokalowych dla najuboższych rodzin.

Priorytety ustanowione w ramach perspektywy finansowej 2014-2020

Realizowanie celu w zakresie ograniczania ubóstwa będzie odbywało się głównie z wykorzystaniem poniżej zamieszczonych priorytetów inwestycyjnych na poziomie krajowym w ramach wykorzystania Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 i RPO:

- 9.4 aktywne włączenie, dotyczących promowania równych szans, jak i aktywnego uczestnictwa oraz zwiększania szans na zatrudnienie,
- 9.7 ułatwianie dostępu do najprzystępniejszych cenowo, wysokiej jakości oraz trwałych usług, w tym również opieki zdrowotnej i innych usług socjalnych świadczonych w ogólnym interesie,
- 9.8 wspieranie przedsiębiorczości społecznej oraz integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych, a także ekonomii społecznej i solidarnej w zamiarze ułatwiania dostępu do powszechnego zatrudnienia, jak i również uzupełniając w ramach poniższych priorytetów inwestycyjnych POIS:
- 9.1 inwestycje w infrastruktury: zdrowotną i społeczną, które będą przyczyniały się do rozwoju na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, zmniejszania wszelkich nierówności w zakresie stanu zdrowia obywateli, promowania społecznego włączenia się poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, a także kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z wyższego szczebla usług instytucjonalnych do usług bazujących na poziomie społeczności lokalnych.

Dodatkowo cel ten będzie realizowany na poziomie regionalnym, na którym wsparcie będzie bezpośrednie udzielane w ramach regionalnych programów operacyjnych (RPO). Cel krajowy w obszarze przeciwdziałania ubóstwu planuje obniżenie o 1,5 mln (w stosunku do 2008 r.) liczby osób zagrożonych ubóstwem i/bądź deprivacją materialną i/bądź osób żyjących w gospodarstwach domowych z wykluczeniem pracujących oraz o niskiej intensywności pracy.

Krajowy Program Przeciwdziałaniu Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 (MPiPS)

„Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020: Nowy Wymiar Aktywnej Integracji” stanowi uszczegółowienie oraz uzupełnienie wszelkich dokumentów strategicznych, a głównie celu szczegółowego 3 Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (SRKL), w obrębie warunku 9.1 warunkowości ex-ante przeznaczonej dla Europejskiego Funduszu Społecznego, w zakresie dotyczącym istnienia i realizacji strategicznych dla kraju ram polityki w celu ograniczania ubóstwa oraz aktywnej integracji osób wykluczonych.

Głównym celem tego Programu jest istotne ograniczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego w wyniku działań zmierzających do znacznego zwiększenia aktywności społecznej, a także zwiększenia gotowości do podejmowania pracy, c tym samym przyczyni się do poprawy poziomu zatrudnienia.

Program przytacza pięć celów operacyjnych:

1. Usługi dla aktywności i profilaktyki – zniwelowanie wykluczenia dzieci i młodzieży,
2. Gwarancje dla przyszłości młodzieży – tworzenie szans dla młodzieży na wejście w rynek pracy,
3. Aktywna osoba, zintegrowana rodzina oraz odpowiedzialne lokalne środowisko,
4. Przeciwdziałanie niepewności mieszkaniowej,
5. Seniorzy – aktywni, potrzebni i bezpieczni.

Dodatkowo prowadzone i realizowane będą działania oraz programy rządowe obejmujące:

- Przeprowadzenie zmian w systemie pomocy społecznej (MPiPS),
- Wsparcie dla osób bezrobotnych, które są najbardziej oddalone od rynku pracy (MPiPS),
- Zmiany w zasadach podlegania ubezpieczeniu społecznemu w odniesieniu do niektórych rodzajów wykonywania pracy (MPiPS),
- Pomoc dla rodzin z dziećmi i dla dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej (MPiPS),
- Odpowiednie wsparcie dla opiekunów osób niepełnosprawnych (MPiPS),
- Szeroko pojęty rozwój sektora ekonomii społecznej (MPiPS),
- Zapobieganie wykluczeniu społecznemu oraz ubóstwu dzięki spieraniu aktywności organizacji pozarządowych (MPiPS),
- Zapobieganie wykluczeniu społecznemu starszych osób (MPiPS),
- Zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego młodzieży (MPiPS/OHP),
- Wspieranie rodzin, które znajdują się w trudnej sytuacji finansowej i zapewnienie im funkcji socjalnej szkoły (MEN),
- Pomoc państwa w obszarze dożywiania (MPiPS).

POZIOM REGIONALNY

Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackie 2007-2020 stanowi trzeci dokument programowy, który jest przygotowywany przez Zarząd Województwa od chwili wprowadzenia reformy ustrojowej i administracyjnej państwa oraz ustanowienia tego województwa samorządowego jako podmiotu, który realizuje własną politykę regionalną.

Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackie 2007-2020 ustanawia cele oraz działania, które mają służyć przełamywaniu różnorodnych strukturalnych problemów gospodarczych, jak i społecznych oraz podnoszeniu konkurencyjności całego regionu. Wyzwaniom tym województwo podkarpackie musi sprostać aktualnie postępującym procesie globalizacji oraz liberalizacji i rozwoju gospodarki w głównej mierze opartej na wiedzy.

Istotnym celem strategicznym jest również „podniesienie krajowej oraz międzynarodowej konkurencyjności gospodarki regionu poprzez podwyższenie jej innowacyjności, a tym samym efektywności, która stworzy tym samym warunki do zrównoważenia rynku pracy i wzrostu dochodów oraz poziomu życia ludności”.

Strategiczny obszar, który stanowi „Kapitał społeczny” jest rozumiany jako potencjał demograficzny, społeczno-kulturowy i edukacyjny, ale również jako pełna mobilność zawodowa i przestrzenna mieszkańców tego regionu, stanowi jedno z podstawowych uwarunkowań, które decydują o szybkim rozwoju i bogactwie regionu. Aby w pełni wykluczyć możliwości zakłócenia i kryzysu rozwoju, każdy z tych powyższych czynników musi działać w odpowiedniej proporcji w stosunku do wszystkich pozostałych. Dlatego istotnym jest, by podejmowane działania w ramach wyżej wymienionego obszaru strategicznego powinny zmierzać do szeroko pojmowanego rozwoju kapitału społecznego.

Cel strategiczny obszaru „Kapitał społeczny” zawiera: wszechstronny rozwój kapitału społecznego, który umożliwi pełne wykorzystanie potencjału oraz możliwości rozwoju osobistego dla mieszkańców regionu.

W ramach realizacji tego celu wykorzystane zostaną m.in. poniższe priorytety, którym podporządkowano odpowiednie kierunki działań:

Priorytet 1: Poprawa jakości systemu edukacji jako wymóg pogłębiania wiedzy oraz wzrostu kompetencji.

Kierunek działania 1:

Poszerzenie dostępu do edukacji już od najmłodszych lat życia.

Kierunek działania 2:

Wspieranie i promowanie otwartości edukacji.

Kierunek działania 3:

Polepszenie jakości kształcenia.

Kierunek działania 4:

Odpowiednie dostosowanie systemu kształcenia, także ustawicznego, do aktualnych potrzeb rynku pracy.

Priorytet 2: Wzmocnienie jakościowego rozwoju zasobów pracy regionu.

Kierunek działania 1:

Wzrost zatrudnienia dla osób bezrobotnych oraz biernych zawodowo.

Kierunek działania 2:

Polepszenie kompetencji oraz rozwój kadr regionu.

POZIOM LOKALNY

Strategia Rozwoju Gminy Krzywca do roku 2020. W obrębie pomocy społecznej, wszelkie zadania gminy będą koncentrować się na usprawnieniu dotychczasowego systemu kierowania, a dokładniej na realizacji misji gminy:

„Efektywne zaspokajanie wszelkich potrzeb mieszkańców gminy Krzywca, zapewniające godne warunki życiowe i stały rozwój społeczeństwa lokalnego oraz zapewnienie poczucia stabilizacji w przyszłości”

Proces uspołecznienia opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Wymogiem Unii Europejskiej jest uspołecznienie procesu planowania strategicznego. Wiąże się ono z zastosowaniem w całym procesie planowania, minimum dwóch z czterech niżej wymienionych zasad dotyczących polityki strukturalnej UE:

- Programowanie – jest obowiązkiem tworzenia długookresowych strategii oraz planów rozwoju na poziomie narodowym oraz wojewódzkim, a także wszędzie tam, gdzie uzasadnione jest to potrzebami lokalnymi, również na poziomie samych gmin i powiatów;
- subsydiarność – klarowne określenie kompetencji władzy wykonawczej na różnych jej szczeblach oraz upoważnienie (na mocy odpowiednio stosowanych aktów prawnych) samorządów do realizacji i programowania polityki społecznej danego regionu;
- partnerstwo –obowiązek statutowy ciągłego konsultowania polityki społecznej z określonymi partnerami społecznymi na wszystkich poziomach programowania polityki społecznej;
- koncentracja – dobór oraz ustalenie odpowiedniej hierarchii priorytetów w obszarach programów operacyjnych, a także systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obrębie obszarów, na których skoncentrowane są problemy społeczne i ekonomiczne.

Zasady polityki społecznej

Należą do nich m.in.:

- Zasada pomocniczości (cytowana wcześniej zasada subsydiarności) – można ją również tłumaczyć jako: na początku pomagasz sobie sam, następnie liczysz na pomoc ze strony rodziny, później społeczności lokalnej (czyli organizacji pozarządowych lub samorządów), a na samym końcu oczekujesz państwa. Państwo występuje się dopiero wtedy, gdy wcześniejsze działania na „niższych szczeblach” nie są wystarczające.
- Zasada dotycząca efektów odłożonych w czasie – na przykład system emerytalny: bieżące opłaty składek, „zwrot” pieniędzy następuje dopiero po latach, innym przykładem może być zmiana nauczania, której efekty zaobserwujemy dopiero gdy nowe, inaczej wykształcone pokolenie, zastępuje poprzedników. Z reguły zapowiedź zmian organizacyjnych bądź prawnych często powoduje wzrost oczekiwań, a „odkładany w czasie” efekt zmian nierzadko wywołuje rozgoryczenie, pretensje, niepokój, odruchy protestu lub buntu, a nawet rozruchy.
- Zasada szerokiego zasięgu skutków lub mówiąc inaczej zasada promieniowania efektów. Przykład: pierwsze połowa lat 90-tych, w Niemczech wprowadzone zostają ubezpieczenia pielęgnacyjne, powszechne i obowiązkowe. W ich wyniku nastąpił wzrost zatrudnienia kobiet niskokwalifikowanych w średnim wieku, rodziny odciążone zostały od bezpośredniej opieki nad niepełnosprawnymi członkami oraz znacząco zwiększyło się poczucie bezpieczeństwa socjalnego w kraju.
- Zasada akceptacji społecznej - gdy działania władz budzą pozytywne emocje w społeczeństwie (np. powszechne organizowanie wakacji dla dzieci bądź rozgrywek sportowych) efekt jest bardzo szybki. Jeżeli jednak władza lokalna musi nieustannie zabiegać o akceptację swoich zamiarów, zaleca się przygotowanie planu, który będzie zawierał:
  - a) objaśnienie celu podjętego działania,
  - b) jawność wszystkich poczynań,
  - c) poparcie autorytetów uznanych w środowisku,
  - d) odpowiednią akcją informacyjną poprzedzającą samą decyzję,
  - e) zaangażowanie jak największej liczby osób i instytucji do realizacji celu,
  - f) monitorowanie, wskazywanie i podkreślanie pierwszych sukcesów oraz ich wspólne świętowanie,
  - g) ujawnianie wszelkich trudności i ewentualnych niepowodzeń.
- Zasada kontroli społecznej - każda lokalna zbiorowość rozwija swój własny system „miar”, ocen, wszelakich nakazów oraz zakazów, sankcji, a także uznania. Planując strategię, należy wszelkie te miary brać pod uwagę.

- Zasada aktywności i zaangażowania społecznego, która polega na włączaniu w lokalne życie społeczne dużej grupy mieszkańców. Przykład stanowią: organizacje pozarządowe, które skupiają rodziców dzieci niepełnosprawnych, diabetyków lub kobiety po zabiegu mastektomii oraz wszelkie towarzystwa regionalne bądź wspólnoty mieszkaniowe.
- Zasada kompleksowości i sprzężenia zwrotnego – zmiany dokonywane w jednym obszarze życia za każdym razem powodują zmiany w innych jego dziedzinach. Przykładem może być ciąg następujących skutków: brak jakiegokolwiek wykształcenia – brak pracy – brak stałego dochodu – zasiłek – utrata poczucia własnej wartości – niechęć do całego otoczenia – obniżenie poziomu życia oraz konflikty z rodziną – przestępczość, nałogi. Takie przykładowe „ciągi” zdarzeń są oparte na częstych schematach biografii osób podopiecznych pomocy społecznej.
- Zasada pozornego altruizmu (zapewnienie pomocy tzw. osobom wykluczonym leżące w interesie osób niewykluczonych) – inicjując jakieś działania społeczne, mamy w zamyśle działanie na rzecz dobra społecznego: należy pomóc ludziom starym oraz niepełnosprawnym, bezradnym (dzieciom), a także bezdomnym. Należy pamiętać, że istnieje również druga strona wyrażająca się w pytaniu: „Co ja z tego będę mieć?”. Każda z nich jest ważna, a zatem żadnej nie powinno się lekceważyć ani oceniać jako gorszej.

Przy opracowaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Krzywca a na lata 2016-2026 uwzględniono wyżej wymienione zasady.

Przyczyny oraz istniejące czynniki powodujące konieczność do korzystania z pomocy społecznej w Gminie Krzywca.

Pomoc społeczna tworzona jest przez organy administracji rządowej oraz samorządowej przy jednoczesnym współudziale organizacji pozarządowych, stowarzyszeń, fundacji, jak i również Kościoła oraz innych związków wyznaniowych, pracodawców, a także osób fizycznych i prawnych.

Aby skutecznie przeciwdziałać różnorodnym problemom społecznym należy opierać się na nieustannej diagnozie sytuacji oraz sprawnym i prawidłowym przepływie informacji. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej będzie zatem podejmował odpowiednie działania, których zadaniem będzie umożliwienie rozpoznania źródła zagrożeń życia społecznego na obszarze całej gminy. Pozwoli to zwiększyć efektywność wszelkich podejmowanych działań oraz skuteczność reagowania samego Ośrodka i instytucji z nim powiązanych na aktualnie występujące problemy. W ramach tych działań przeprowadzone będą:

- analiza realnie występujących w gminie potrzeb,
- zabezpieczenie wszelkich środków finansowych niezbędnych do zaspokojenia potrzeb,

- obserwacja i rozpoznanie głównych problemów społecznych oraz ich realnego rozmiaru i zasięgu,
- ustalenie odpowiednich zasad współpracy przy wymianie wszelkich informacji między instytucjami oraz organizacjami współpracującym z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej.

Zgodnie z art. 4 ustawy stanowiącej o pomocy społecznej osoby i rodziny, które korzystają z pomocy społecznej zobowiązują się tym samym do współdziałania przy rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej.

Bardzo istotny jest aktywny udział osób bądź rodzin ubiegających się o pomoc, ich dobrowolna chęć współpracy, a także właściwe wykorzystanie osobistych możliwości i uprawnień. W związku z tym podstawowym i głównym narzędziem pracy będzie szeroko rozumiana praca socjalna. Największy nacisk położony zostanie na współdział osoby bądź rodziny w rozwiązywaniu ich trudnych sytuacji życiowych. W celu osiągnięcia takich działań należy stosować takie rozwiązania wobec jednostki, aby zmieniła ona swój osobisty sposób myślenia, a także własną postawę z biernej i roszczeniowej na aktywną. Pozwoli jej to w przyszłości, gdy znajdzie się w jakiejś sytuacji kryzysowej, w pierwszej kolejności skorzystać z własnych możliwości.

Wszelkie działania prowadzące do uświadomienia klientowi, że to on jest w pełni odpowiedzialny za rozwiązanie własnych problemów, powinny zostać uwieńczone podpisaniem kontraktu socjalnego. Kontrakt socjalny obciąża osobę lub rodzinę szeregiem najistotniejszych zobowiązań, których wykonywanie monitorowane jest przez pracownika socjalnego. Należyte wywiązywanie się z określonych indywidualnie ustaleń może być wynagradzane niezbędną pomocą finansową. Takie rozwiązania mają na celu na celu pobudzanie aktywności klienta oraz działają bardzo mobilizująco na poszukiwanie i stosowanie samodzielnych rozwiązań. Dążą one również do zbudowania świadomości osoby bądź rodziny, podkreślając, że to w niej tkwi potencjał do zmian, a ich wysiłki są zawsze wspierane przez sam Ośrodek.

Analiza dokumentów, którymi dysponuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzywczycy wskazuje, że od kilku lat, w powyżej wymienionej gminie, główną przyczyną korzystania z wszelkiej pomocy społecznej jest bezrobocie i ubóstwo.

2.2. METODYKA PRACY NAD STRATEGIĄ

GRUPA ZADANIOWA DS. STRATEGII – ZASADA PARTNERSTWA

Akceptując, za obowiązującą dla całego etapu konstruowania Strategii, a później etapów monitorowania jej wdrażania, zasadę współpracy partnerskiej, zarządzeniem Zarządzenie Nr 10/2015 Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywczu z dnia 07.12.2015 r. w sprawie powołania grupy roboczej do opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Krzywczu na lata 2016-2027.

W skład grupy roboczej zostali powołani:

1. Pracownik socjalny - Pani Helena Sawicka.
2. Pracownik socjalny - Pani Aneta Tkacz.
3. Asystent Rodziny - Pani Dominika Ślimak

Do zakresu podstawowych prac Grupy Zadaniowej ds. Strategii zalicza się:

1. Etap opracowania projektu *Strategii*, jak i również:
  - podsumowanie badanych wyników konsultacji społecznych i dokonanie korekt,
  - przedłożenie ukończonego projektu *Strategii* pod obrady Rady Gminy Krzywczu,
2. Etap wdrażania *Strategii*, jak i również:
  - upowszechnienie na obszarze Gminy Krzywczu tekstu uchwały Rady Gminy Krzywczu o wdrożeniu *Strategii*,
  - regularne monitorowanie realizacji *Strategii*, w tym również: przygotowanie dokładnej informacji o poziomie osiągania założonych wcześniej priorytetów i celów *Strategii* na dzień 31 grudnia danego roku, będzie ona przedmiotem obrad Rady Gminy Krzywczu.

W obrębie Grupy Zadaniowej ds. Strategii główne funkcje koordynacyjne przypisane będą Kierownikowi GOPS Krzywczu.

3. DIAGNOZA WARUNKÓW ŻYCIA W GMINIE KRZYWCZA

3.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY KRZYWCZA

Gmina Krzywczka zlokalizowana jest w południowo-wschodniej części województwa podkarpackiego i w części zachodniej powiatu przemyskiego. W latach 1975-1998 położona była w województwie przemyskim. Położona jest na obszarze Pogórza Karpackiego, nad rzeką San. Lewobrzeżne miejscowości gminy, tj. Krzywczka, Babice, Ruszelczyce, Reczpol, Skopów, Wola Krzywiecka, Średnia oraz niewielka część Bachowa mieszczą się na terenie Pogórza Dynowskiego, natomiast Bachów, Chyrzyna i Kupna należą do obszaru Pogórza Przemyskiego.

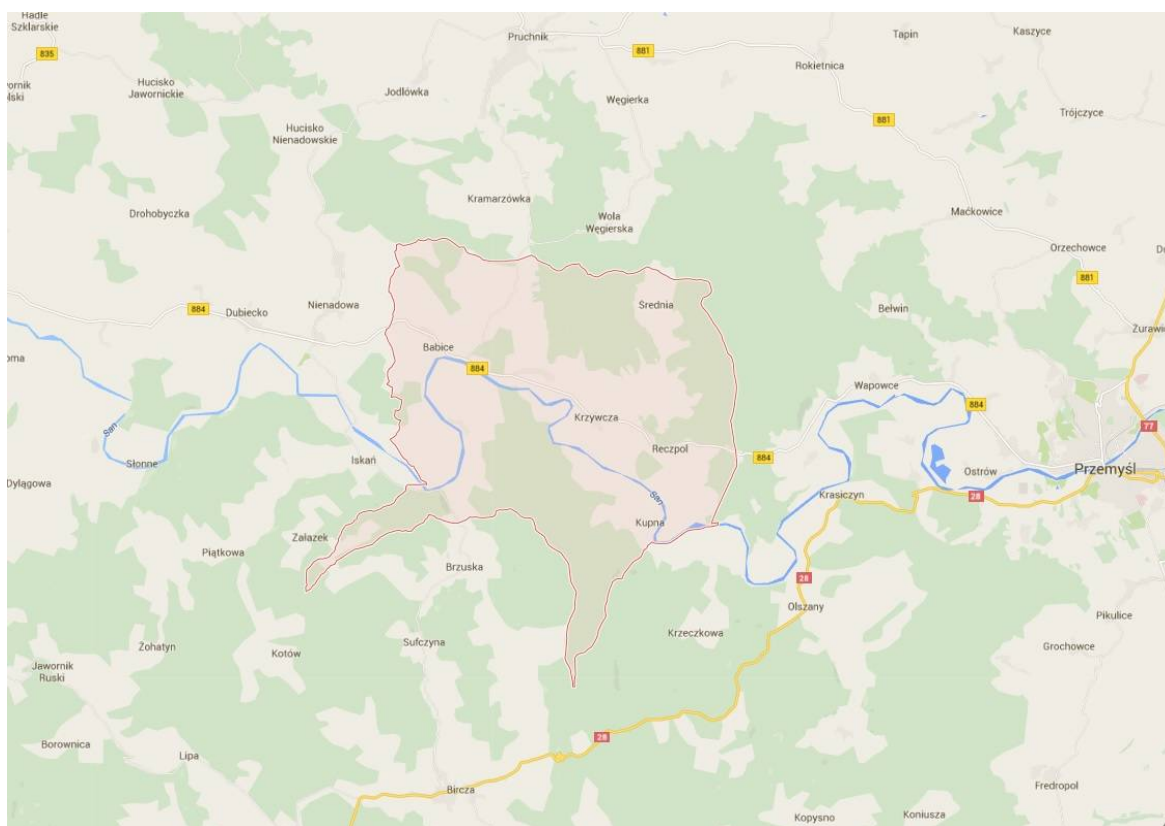
Mapa 1. Gmina Krzywczka na tle Powiatu Przemyskiego

Źródło: Opracowanie własne

Pod względem terytorialnym, gmina Krzywczka obejmuje obszar wynoszący 94,47 km², co stanowi 7,78% powierzchni powiatu. Wiodącą funkcją gminy jest rolnictwo, produkcja żywności oraz obsługa ludności – użytki rolne stanowią 42,62% obszaru gminy (4048 ha), z kolei użytki leśne stanowią 51,42% powierzchni gminy (4884 ha). Tereny zabudowane i grunty zurbanizowane stanowią 2,97% (282 ha), natomiast nieużytki zajmują 0,22% (21 ha) terenu gminy. Obszar gminy o powierzchni 5 961 ha położony jest w granicach Parku Krajobrazowego Pogórza Przemyskiego, który jest trzecim, co do wielkości parkiem krajobrazowym w Polsce.

Mapa 2. Gmina Krzywczu

Źródło: Opracowanie własne

Pod względem zaludnienia gmina Krzywczu należy do jednostek o średniej liczbie mieszkańców.. Według danych statystycznych GUS pod koniec 2014 roku teren ten zamieszkiwało 4 890 osób, w tym 2 362 kobiety przy średniej gęstości zaludnienia 52 osoby/ km².

W skład gminy wchodzi 10 następujących sołectw: Babice, Bachów, Chyrzyna, Krzywczu, Kupna, Reczpoł, Ruszelczyce, Skopów, Średnia i Wola Krzywiecka. Na terenie gminy nie ma ośrodków miejskich. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej obejmuje swoim zasięgiem wszystkie 10 sołectw Gminy Krzywczu.

DEMOGRAFIA

Główną częścią składową kształtującą procesy rozwojowe w gminie są mieszkańcy. Potencjał demograficzny gminy Krzywczu według danych GUS na koniec 2014 roku to 4 890 osób; w tym 2 362 kobiety oraz 2 528 mężczyzn. Ludność gminy stanowi zatem 6,6% ludności całego powiatu przemyskiego (liczącego 74 067 osób). W gminie Krzywczu od 2012 roku następuje powolny spadek ludności. Zanotowany obecnie spadek wynosi 60 osób, gdyż w 2012 roku gmina liczyła 4 950 mieszkańców. W tym samym okresie liczba ludności w całym powiecie przemyskim wzrosła o 431 osób - z 73 636 do 74 067.

Średnia gęstość zaludnienia gminy Krzywca wynosi 52 osoby/km², niezmiennie od 2012 roku.

Gmina Krzywca pod względem zajmowanej powierzchni jest jedną z najmniejszych gmin powiatu przemyskiego - zajmuje 7,83% powierzchni powiatu, co plasuje ją na 7 miejscu w powiecie. Jest także jednostką terytorialną zajmującą 6 miejsce pod względem zaludnienia spośród tych gmin. Najwięcej mieszkańców (885) zamieszkuje miejscowość Babice. Poniżej przedstawiona tabela prezentuje stan ludności gminy Krzywca na tle pozostałych gmin wiejskich powiatu przemyskiego.

Tabela 1. Ogólne zaludnienie oraz podział ludności gminy Krzywca (stan na dzień 30.06.2013 rok)

L.p.	Miejscowość	Liczba mieszkańców			Zaludnienie w %
		ogółem	kobiety	mężczyźni	
1.	Babice	885	427	458	17,46
2.	Reczpol	782	386	396	15,42
3.	Bachów	761	379	382	15,01
4.	Ruszelczyce	620	293	327	12,23
5.	Wola Krzywiecka	510	245	265	10,06
6.	Krzywca	505	251	254	9,96
7.	Skopów	496	254	242	9,78
8.	Średnia	260	133	127	5,13
9.	Chyrzyna	144	74	70	2,84
10.	Kupna	107	55	52	2,11

Źródło: <http://www.krzywca.pl/>

Na terenie gminy Krzywca wskaźnik przyrostu naturalnego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniósł w 2014 roku 3,48. W tym czasie saldo migracji ogółem wynosiło -28, co nie stanowi pozytywnego zjawiska.

Wśród mieszkańców gminy Krzywca najliczniejszą grupę wiekową stanowią osoby w wieku produkcyjnym 18-60 lat, których liczba na koniec 2013 roku wyniosła 3 180 osób. Osoby młode, które nie ukończyły jeszcze 18 lat stanowiły grupę o wielkości 1 016 osób, natomiast mieszkańcy, którzy przekroczyli wiek 60 lat stanowili grupę 874 osób.

AKTYWNOŚĆ LOKALNA (SPOŁECZNA), ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Do mierników poziomu rozwoju społeczeństwa danej jednostki zaliczana jest m.in. liczba organizacji pozarządowych, które funkcjonują na jej terenie. Według danych z 2013 roku na terenie gminy Krzywca działało 15 stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Do najważniejszych działających organizacji pozarządowych zaliczają się:

- Stowarzyszenie „W Dolinie Sanu” w Krzywcu,
- Stowarzyszenie Otwarta Dłoń w Reczpolu,
- Stowarzyszenie „Jesteśmy razem w Ruszelczycach”,
- Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Krzywieckiej w Krzywcu,
- Stowarzyszenie Kół Gospodyń Wiejskich z Gminy Krzywca,
- Ochotnicza Straż Pożarna Babice,
- Ochotnicza Straż Pożarna Bachów,
- Ochotnicza Straż Pożarna Skopów,
- Ochotnicza Straż Pożarna Ruszelczyce,
- Ochotnicza Straż Pożarna Krzywca,
- Ochotnicza Straż Pożarna Reczpol,
- Ochotnicza Straż Pożarna Średnia,
- Portal Internetowy Krzywca – Trzy Kultury,
- Fundacja Dobro Społeczne i Chór GLORIA w Krzywcu,
- Parafialny Klub Sportowy Unum Babice.

Organizacje te posiadają swoje siedziby na terenie gminy Krzywca, a ich współpraca z gminą koncentruje się wokół zadań związanych z jej rozwojem, bezpiecznym oraz prawidłowym funkcjonowaniem. Realizowanie tych wspólnych zadań prowadzi do promowania gminy na tle powiatu oraz poprawę jakości życia jej mieszkańców.

Niezwykle aktywną działalność na terenie gminy Krzywca prowadzą Ochotnicze Straże Pożarne. Oprócz celów podstawowych, jakie wytycza statut m.in.: uczestnictwo w akcjach ratowniczych oraz współdziałanie z instytucjami czy stowarzyszeniami w zakresie zapobiegania pożarom, przyczyniają się one również do rozwijania wśród swoich członków kultury fizycznej, aktywności i sportu, a także prowadzą działalność kulturalno – oświatową oraz rozrywkową.

W gminie Krzywca aktywnie działają także stowarzyszenia kulturalne, których celem jest pielęgnowanie i przekazywanie tradycji regionalnych nowym pokoleniom. Stowarzyszenia biorą czynny udział w życiu kulturalnym, gospodarczym i społeczno-politycznym oraz współpracują z władzami oświatowymi, a także szkołami. Do celów statutowych tych organizacji należy m.in. przeciwdziałanie wszelkiej patologii społecznej (np. narkomani i alkoholizmowi), pomoc osobom niepełnosprawnym oraz działanie na rzecz rozwoju wsi, kultury, szeroko pojętej sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji. Organizacje te inicjują także różnorodne działania gospodarcze, kulturalne i oświatowe.

3.2. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH – CHARAKTERYSTYKA GRUP SPOŁECZNIE WRAŻLIWYCH

Przedmiotem przeprowadzonej diagnozy są charakterystyczne problemy odnoszące się do różnych grup społecznych. Cechują się one także różnym stopniem dolegliwości, należą do nich: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, starość, różnorodne uzależnienia, przemoc domowa w rodzinie i bezdomność. Wymienione powyżej problemy wymagają wszechstronnych działań w celu ich zniwelowania oraz zapobiegania sytuacjom trudnym w życiu jednostek i ich rodzin oraz do znaczącej poprawy ich warunków bytowych.

W oparciu o analizowane materiały i dostępne informacje ustalono, iż najistotniejszymi problemami występującymi w gminie Krzywczu są:

3.2.1. UBÓSTWO

Definicja ubóstwa wywodzi się z Ustawy o pomocy społecznej i określana jest na podstawie mieszczącego się dochodu rodziny bądź osoby w tzw. minimum socjalnym. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej jest zatem zobowiązany do pomocy takim osobom i rodzinom, które ze swoim miesięcznym dochodem nie przekraczają kwoty, która określona została w ustawie o pomocy społecznej na podstawie zatwierdzonego minimum socjalnego. Podstawowym czynnikiem ubóstwa w gminie jest bezrobocie. Znaczący poziom ubóstwa szczególnie widoczny jest w rodzinach wielodzietnych, a także w rodzinach, gdzie opiekunowie samotnie wychowują dzieci oraz w rodzinach, które utrzymują się ze źródeł niezarobkowych (jednakże innych niż renta i emerytura). Ubóstwo jest zatem jednym z najczęstszych powodów przyznawania finansowej pomocy przez GOPS w Krzywczu.

Formy pomocy przeznaczone dla osób ubogich

W ramach walczenia ze skutkami ubóstwa, lokalny samorząd w Krzywczu realizuje zadania własne i zlecone. W gminie główną instytucją wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzywczu. Pomoc tego ośrodka realizowana jest poprzez następujące działania:

- świadczenia niematerialne: do których należą m. in. praca socjalna, usługi opiekuńcze, zapewnienie odpowiedniego schronienia bezdomnym, poradnictwo specjalistyczne, kierowanie problemów do instytucjonalnych form pomocy,
- kwalifikowanie dzieci na wypoczynek oraz współorganizowanie różnorodnych przedsięwzięć okolicznościowych,
- objęcie rodzin wsparciem wolontariuszy, kreowanie i realizacja programów osłonowych, do których zaliczany jest Program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”
- świadczenia rzeczowe: zapewnienie żywności, odzieży oraz opału,
- świadczenia finansowe: obejmujące zasiłki stałe, okresowe oraz celowe i celowe specjalne,
- aktywne formy pomocy: czyli realizacja instrumentów aktywizacji społeczno-zawodowej.

3.2.2. BEZROBOCIE

Bezrobocie stanowi problem złożony i jest różnie definiowane. Szerszą kategorią jest nieaktywność zawodowa bądź pozostawanie bez pracy. Z perspektywy opisu klientów pomocy społecznej, jak i programów adresowanych do nich w obrębie tego systemu są to kategorie niezwykle istotne. Wszelkie statystyki dotyczące bezrobocia przyczyniają się niestety do znacznego zniekształcania obrazu tego zjawiska. Przyczynia się do tego głównie duży stopień tzw. bezrobocia ukrytego, a także „pracy na czarno”. Bezrobocie widocznie obniża standard życia i co gorsze rozszerza obraz patologii społecznej. Często prowadzi do:

- dezintegracji całej rodziny, znacznego osłabienia więzi emocjonalnych między jej członkami,
- podwyższenia ryzyka zaistnienia szeroko pojętych patologii życia społecznego,
- utraty poczucia bezpieczeństwa oraz wpływu na życie osobiste,
- silnej degradacji ekonomicznej i społecznej.

Skutki bezrobocia odczuwalne są nie tylko przez osoby pozostające bez pracy, lecz także przez ich rodziny. Stwarzają one poważne zakłócenia w funkcjonowaniu rodzin, które zostały dotknięte bezrobociem. Negatywne zmiany mogą przekładać się na wszystkie funkcje rodziny. Negatywny wpływ bezrobocia na więź łączącą małżeństwo niesie ze sobą zagrożenie osłabienia związków uczuciowych, a nawet zaburzenia ról małżeńskich czy rodzicielskich. Utrata pracy zawodowej często wpływa na powstawanie napięć oraz konfliktów w rodzinie. Z drugiej strony, brak zasobów pieniężnych prowadzi do znacznego ograniczenia stopnia zaspokojenia podstawowych potrzeb i zapewnienia minimalnych warunków egzystencjalnych niezbędnych dla rodzin. Bezrobocie rodziców obniża poczucie bezpieczeństwa u dzieci i negatywnie przekłada się na ich dalsze możliwości edukacyjne. Nierzadko prowadzi również do rozpadu rodziny oraz może stanowić zagrożenie przejmowania przez dzieci negatywnych wzorców osobowych (np. dziedziczenia statusu bezrobotnego). Problem długotrwałego bezrobocia wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływania ze strony gmin. Praca socjalna, która prowadzona jest przez pracowników socjalnych to w głównej mierze pobudzanie motywacji do działania, które kierować ma na aktywne poszukiwanie zatrudnienia, a także inną pomoc w planowaniu nowych perspektyw życia zawodowego. Na obecną sytuację osób bezrobotnych w głównej mierze wpływa wiek i poziom wykształcenia.

Pod koniec 2014 roku wskaźnik zatrudnienia w gminie Krzywca, czyli liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców, był najniższy pośród gmin powiatu i wynosił 46,4 (w powiecie 87,4). W Powiatowym Urzędzie pracy zarejestrowanych było 399 bezrobotnych.

Rynek pracy i bezrobocie

Badając ekonomiczną strukturę wiekową mieszkańców gminy Krzywca, można zauważyć, że najliczniejszą grupę stanowią mieszkańcy w wieku produkcyjnym (3 140 osób w 2014 roku). Struktura wiekowa mieszkańców gminy w pełni odzwierciedla ogólną sytuację, która występuje na terenie całego powiatu przemyskiego –mimo zwiększającej się ogólnej ilości mieszkańców i pojawiającego się w kilku gminach wzrost przyrostu naturalnego, następuje stopniowy spadek ilości osób znajdujących się w wieku przedprodukcyjnym oraz wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym. Taka tendencja oraz jej dłuższe utrzymanie będzie niosła ze sobą niekorzystne skutki w przyszłości i w perspektywie kilkunastu następnych lat będzie skutkować znacznie szybszym starzeniem się społeczeństwa.

Tabela 2. Struktura ludności gminy Krzywca wg ekonomicznych grup wiekowych

Grupa ludności	w wieku przedprodukcyjnym		w wieku produkcyjnym		w wieku poprodukcyjnym	
	2012	2014	2012	2014	2012	2014
Ilość osób	1 019	955	3 180	3 140	751	795
Udział % w ludności ogółem	20,59	19,53	64,24	64,21	15,17	16,26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Najważniejsze przedsiębiorstwa działające na terenie gminy Krzywca, które tworzą miejscowy rynek pracy:

1. Bank Spółdzielczy w Dynowie oddział Krzywca,
2. Poczta Polska S.A. Urząd Pocztowy,
3. Haręza Stanisław Stacja Paliw w Krzywcy,
4. Firma Usługowo-Handlowa Dworex Tadeusz Kroczek w Ryszczelzycach,
5. ZHP Ośrodek Wypoczynkowy w Ruszelczycach,
6. Złoty Wieniec Spółka Wodna w Babicach,
7. Tartak Szpiech Józef Szpiech w Skopowie,
8. Umławski Stanisław Gospodarstwo Agroturystyczne

Zjawisko bezrobocia ma duży wpływ na ogólną sytuację społeczną na terenie gminy Krzywca. Długotrwałe, strukturalne bezrobocie zapoczątkowane zostało przeprowadzoną po 1989 roku restrukturyzacją gospodarki na skutek której zlikwidowano dużą ilość zakładów pracy w powiecie przemyskim, w których zatrudniona była spora część mieszkańców gminy. W konsekwencji tych działań nastąpił znaczny wzrost ubóstwa, często prowadzący do powstawania negatywnych i patologicznych zjawisk np. wykluczenie społeczne.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym według danych GUS wyniósł na koniec roku 2014 – 12,7%, czyli był wyższy niż średnia powiatu wynosząca w tym samym okresie 11,5%. Odnotowano jednak spadek bezrobocia o 1,8% w porównaniu z poprzednim 2013 rokiem.

Tabela 4. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci na tle powiatu przemyskiego w 2010 i 2014 roku.

Jednostka terytorialna	Ogółem		kobiety		mężczyźni	
	2010	2014	2010	2014	2010	2014
Gmina Krzywca	13,6%	12,7%	12,5%	11,7%	15,0%	13,9%
Powiat przemyski	12,4%	11,5%	11,8%	11,0%	13,1%	12,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Według danych opublikowanych przez Bank Danych Lokalnych, na dzień 01.01.2015 roku zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Krzywca było 410, a w tym 205 kobiet oraz 205 mężczyzn. Pośród bezrobotnych gminy Krzywca prawo do zasiłku posiadało 29 osób, w tym 11 kobiety i 18 mężczyzn. Aż 130 osób z puli zarejestrowanych bezrobotnych jest osobami dotychczas niepracującymi, z czego większość – 78 osób stanowią kobiety. Wśród bezrobotnych 15 osób zostało zwolnionych z przyczyn dotyczących ich zakładu pracy (w tym 5 kobiet), z czego 7 osób (2 kobiety) posiada prawo do pobierania zasiłku. W powyższej grupie bezrobotnych 142 osoby nie posiadają kwalifikacji zawodowych (w tym 70 kobiet), a 168 osób w ogóle nie posiada doświadczenia zawodowego (96 kobiet). W roku 2015 liczba bezrobotnych zmalała do 307 osób, w grupie tej było 171 kobiet oraz 136 mężczyzn. Z puli 307 bezrobotnych 86 osób (57 kobiet) dotychczas nie pracowało, a 11 osób (6 kobiet) zostało zwolnionych z zakładu pracy. W grupie zarejestrowanych bezrobotnych na dzień 30.11.2015 r. 102 osoby (56 kobiet) nie posiada żadnych kwalifikacji.

Analiza czasu pozostawania bez pracy w zależności od wieku pokazuje, że najtrudniej jest znaleźć zatrudnienie osobom po 60 roku życia – aż 6 osób (66,7%) pozostaje bez pracy dłużej niż 12 miesięcy. Kolejnymi grupami wiekowymi, którym bardzo trudno znaleźć pracę są przedziały 35 – 44 lata oraz najliczniej reprezentowany 25 – 34 lata – bez pracy dłużej niż rok od rejestracji w Powiatowym Urzędzie Pracy pozostaje odpowiednio 50% i 45,9% bezrobotnych.

Największą grupę wśród zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Krzywczu według wykształcenia stanowiły osoby z wykształceniem zawodowym (32,1%) oraz gimnazjalnym i niższym (26,3%). Nieco mniej liczebną kategorią wśród bezrobotnych były osoby legitymujące się wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (19,3%). Najmniejszy udział w populacji bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (11,3%) oraz wyższym (11,0%).

Po zarejestrowaniu się w Powiatowym Urzędzie Pracy najszybciej zatrudnienie podejmują osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym oraz wyższym (odpowiednio 31,1% oraz 34,1% pozostaje bez pracy powyżej 12 miesięcy). Najtrudniejszą sytuację na rynku pracy mają osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym – aż 59,0% nie znajduje pracy w okresie pierwszych 12 miesięcy.

Ze względu na staż pracy, najliczniejszą grupę bezrobotnych tworzą ludzie bez doświadczenia zawodowego i ze stażem pracy nie przekraczającym 1 roku. Na koniec września 2015 roku takich osób było 162 (40,6% zarejestrowanych). Najmniej jest bezrobotnych z ponad 30-letnim stażem pracy (11 osób – 2,8%).

Poniższa tabela obrazuje bezrobotnych gminy Krzywczu będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

Tabela 7. Osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy w gminie Krzywczu (stan na dzień 30.11.2015 roku).

Wyszczególnienie		Razem zarejestrowani		w tym z prawem do zasiłku	
		razem	kobiety	razem	kobiety
Ogółem		43	15	26	15
w tym	do 30 roku życia	23	9	12	7
	powyżej 50 roku życia	9	1	8	4
	długotrwale bezrobotne	23	9	1	0
	korzystający ze świadczeń pomocy społecznej	0	0	0	0
	posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	4	2	11	9
	posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	0	0	0	0
	niepełnosprawni	0	0	2	1

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Przemyślu

Aktywną i godną uwagi walkę z bezrobociem w tym regionie prowadzi Powiatowy Urząd Pracy. Oferta działań, która skierowana jest do bezrobotnych jest bardzo szeroka. Obejmuje ona między innymi: różnorodne szkolenia, doradztwo zawodowe, staże i prace interwencyjne, pośrednictwo pracy, roboty publiczne oraz prace społecznie użyteczne, a także jednorazową pomoc na podjęcie własnej działalności gospodarczej.

Działania gminy dotyczące walki z bezrobociem dotyczą:

- Tworzenia odpowiednich warunków sprzyjających ogólnemu rozwojowi gospodarczemu gminy oraz przedsiębiorczości jej mieszkańców,
- organizowania prac interwencyjnych oraz robót publicznych.

Aktywizacja zawodowa oraz łagodzenie skutków bezrobocia

W ramach podniesienia aktywności zawodowej na terenie gminy Krzywca realizowano projekt systemowy „AKTYWNI 40+”, który współfinansowany był ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet VI – Rynek pracy otwarty dla wszystkich, Działanie 6.3 – Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich. Projekt realizowany był przez Urząd Gminy w Krzywcu w okresie od 1 stycznia 2011r. do 30 czerwca 2011r.

Głównym celem projektu był wzrost aktywności zawodowej 24 mieszkańców Gminy Krzywca przez zwiększenie ich kwalifikacji zawodowych oraz zdobycie specjalistycznych umiejętności, które umożliwiałyby ponowne wejście na rynek pracy.

W ramach projektu odbyły się:

- Warsztaty motywacyjno-integracyjne w wymiarze 16 godzin dla 24 uczestników projektu,
- Szkolenia „ABC Pracy z komputerem” dla 12 uczestników projektu w wymiarze 60 godzin,
- Szkolenia „ABC Bukieciarstwa” dla 12 uczestników projektu w wymiarze 60 godzin

Udział w powyższym projekcie był w pełni bezpłatny. W trakcie trwania warsztatów uczestnicy mieli zapewnione wszelkie niezbędne materiały promocyjno-biurowe oraz poczęstunek. Po ukończeniu szkolenia każdy z uczestników otrzymał stosowne zaświadczenia.

Wsparcie w uzyskaniu nowych umiejętności, kompetencji społecznych i zawodowych niezbędnych na otwartym rynku pracy otrzymało 24 osoby. Działania takie stwarzają realną szansę nie tylko wzrostu mobilności mieszkańców terenów wiejskich na pozarolniczym rynku pracy, ale również przyczyniają się do zmiany mentalności i podniesienia własnej samooceny.

3.2.3. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Nie mniej ważnym problemem współczesnego świata jest niepełnosprawność. Wiąże się to z coraz większym rozmiarem tego zjawiska. Z samą niepełnosprawnością łączy się również tzw. niepełnosprawność społeczna, która charakteryzuje się niemożnością do pełnego funkcjonowania w społeczeństwie. Zauważa się systematyczny wzrost liczby osób niepełnosprawnych na terenie gminy, co ma swoje odzwierciedlenie w liczbie osób korzystających z pomocy społecznej. Do najuciążliwszych i najczęstszych problemów z jakimi spotykają się w codzienności osoby niepełnosprawne zaliczamy:

- trudny dostęp do leczenia oraz rehabilitacji,
- różnorodne utrudnienia architektoniczne oraz komunikacyjne,
- pogarszanie się ich sytuacji ekonomicznej,
- wysokie bariery psychologiczne,
- odizolowanie społeczne.

Z pomocy społecznej korzystają również osoby niepełnosprawne. W 2015 roku z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności skorzystało 66 rodzin z terenu Gminy Krzywcza.

Tabela 8. Liczba rodzin z problemem niepełnosprawności korzystających z pomocy społecznej na terenie gminy Krzywcza.

Miejscowość	Ilość rodzin
Babice	13
Bachów	9
Chyrzyna	1
Krzywcza	1
Kupna	1
Reczpol	9
Ruszelczyce	10
Skopów	9
Wola Krzywiecka	8
Średnia	5

Źródło: Urząd Gminy

Osoby niepełnosprawne napotykaają liczne przeszkody związane z samodzielnym funkcjonowaniem. Formułując kierunki polityki społecznej Gminy Krzywca należy pamiętać o prowadzeniu szeroko zakrojonych działań, których celem jest przeciwdziałanie społecznemu wykluczeniu osób niepełnosprawnych, prowadzących do większej ich aktywności zawodowej i społecznej. Problem osób niepełnosprawnych w gminie jest bliski zarówno pracownikom samorządowym jak i społeczności lokalnej. Tym problemem na terenie gminy zajmują się głównie: GOPS, Organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przemyślu. Działania tych podmiotów zmierzają do zabezpieczenia podstawowych potrzeb życiowych, rehabilitacji, likwidacji barier architektonicznych a także działań integrujących osoby niepełnosprawne ze społecznością lokalną.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzywcu wraz z instytucjami i organizacjami pozarządowymi podejmuje działania zmierzające do wyrównywania szans i integracji społecznej osób niepełnosprawnych oraz umożliwiania im aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, zawodowym i wspieraniu ich rodzin. Istotną rolę w systemie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, odgrywają usługi udzielane w Warsztatach Terapii Zajęciowej (WTZ)

Dostępność infrastruktury

Gmina Krzywca, uwzględniając prawa osób niepełnosprawnych, w szczególności poruszających się na wózkach inwalidzkich, w celu udostępnienia administrowanych przez siebie obiektów, likwiduje (w miarę możliwości finansowych) bariery architektoniczne. Liczbowe zestawienie obiektów użyteczności publicznej administrowanych przez Gminę Krzywca oraz ich dostępność dla osób niepełnosprawnych przedstawiono w poniżej tabeli.

Tabela 9. Dostępność obiektów użyteczności publicznej, administrowanych przez Gminę Krzywca dla osób niepełnosprawnych (stan na koniec grudnia 2014 r.)

Wyszczególnienie	Liczba obiektów	Liczba obiektów całkowicie dostępnych dla osób niepełnosprawnych fizycznie	Liczba obiektów wymagających dostosowania całkowitego oraz częściowego
Obiekty oświaty	5	3	2
Obiekty służby zdrowia	0	0	0
Obiekty pomocy społecznej, wspierania rodziny i pieczy zastępczej	1	0	1
Obiekty kultury, sportu i rekreacji	9	4	5
Obiekty Urzędu Gminy	1	0	1
Ogółem	16	7	9

Źródło:

3.2.4. PROBLEMY OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZE

Kolejnym ważnym problemem rodzin, głównie o niskim statusie społecznym jest bezradność osób w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Wynika ona również z niskiej świadomości wychowawczej w takich rodzinach bądź z zaburzonych relacji małżeńskich. Wśród wielu czynników zewnętrznych, które zagrażają prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny znajdują się ubóstwo i bezrobocie. Bezrobocie przyczynia się do wykluczenia społecznego oraz zaburza wypełnianie ekonomicznej funkcji rodziny, która zmuszona jest do zaspokajania najbardziej podstawowych potrzeb. W związku z tym rodzice nie są w stanie zaspokoić potrzeb wyższego rzędu (również potrzebnych), co może hamować rozwój członków rodziny. Długotrwałe pozostawanie bez pracy bardzo często skutkuje wewnętrznymi konfliktami, powstawaniem patologii, przemocy domowej, różnych uzależnień i innych nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodziny. Polityka społeczna uznaje dzieci za grupę wymagającą szczególnej troski i ochrony, dlatego też w jak największym stopniu stara się zapewnić im dobre warunki funkcjonowania. W tym celu wiele instytucji i podmiotów skupia się na ochronie i egzekwowaniu ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez zapewnianie lub ułatwianie dostępu do edukacji, służby zdrowia oraz wypoczynku.

Dane statystyczne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywcu wskazują, że liczba rodzin wspomaganych z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w 2014 roku utrzymywała się na podobnym poziomie w porównaniu do roku 2010, aczkolwiek trudno określić jednoznaczną tendencję na przestrzeni badanego okresu. Wynika to w dużej mierze z faktu, że rodziny mogą mieć wiele sprzężonych ze sobą problemów (ubóstwo, bezrobocie, alkoholizm i inne), upoważniających je do otrzymywania świadczeń określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Pomocą społeczną z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych objęto w 2014 roku 76 rodzin.

Tabela 10.

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Rodziny objęte pomocą społeczną (ogółem)	173	165	149	181	188
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, w tym:	85	75	64	76	76
Rodziny niepełne	14	13	7	5	9
Rodziny wielodzietne	59	54	50	61	58

Źródło:

Formy działań kierowanych na rzecz rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych w gminie:

- udzielenie generalnego wsparcia rodzinom i ich funkcjom wychowawczym, opiekuńczym i socjalnym,
- realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- realizacja rządowych programów osłonowych,
- udzielanie pomocy finansowej oraz rzeczowej potrzebującym rodzinom,
- powadzenie kart dużej rodziny,
- dostępna pomoc w formie posiłku bądź zasiłek celowy na jego zakup,
- zapobieganie uzależnieniu od pomocy społecznej,
- dodatkowa edukacja rodziców w pełnieniu ich ról w rodzinie,
- umożliwianie korzystania z pomocy psychologicznej przez dzieci i rodziców,
- prowadzenie różnorodnych programów profilaktycznych dla dzieci oraz młodzieży,
- organizowanie wypoczynku dla dzieci oraz młodzieży,
- nawiązanie lokalnego partnerstwa w zakresie wsparcia rodzin,
- proponowanie rodzinom alternatywnych form spędzania czasu wolnego,
- propagowanie i organizowanie różnych form integracji rodzin, a także realizacja programów wspierających rodziny,
- stworzenie odpowiedniego systemu pomocy rodzinie w sytuacjach traumatycznych bądź kryzysowych,
- promowanie i wspieranie działalności świetlic socjoterapeutycznych.

3.2.5. PRZEMOC W RODZINIE

Przemoc w rodzinie, która nazywana jest również przemocą domową można zdefiniować jako zamierzone oraz wykorzystujące przewagę sił działanie, które skierowane jest przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste oraz powodując cierpienie i szkody. Najczęstsze przyczyny przemocy domowej to: alkoholizm, konflikty rodzinne, rozwody, zniszczenie podstawowych funkcji rodziny, upadek obyczajów w rodzinach. Przemoc w rodzinie skutkuje łamaniem norm moralno-prawnych, zastraszaniem dzieci, wielostronną agresją, depresją bądź chorobami psychicznymi. Ofiarą przemocy padają najczęściej kobiety i dzieci, znacznie rzadziej mężczyźni. Przemoc w stosunku do dzieci stosują często obydwie rodzice. Z analiz wynika, iż w większości przypadków oboje są sprawcami zaniedbań, jednakże według opinii pracowników socjalnych to mężczyźni znacznie częściej zostawiają rodziny oraz unikają łożenia na ich utrzymanie, a także odpowiedzialności za wychowanie dzieci.

Pomoc i wspieranie ofiar przemocy w rodzinie wymaga od wielu instytucji i podmiotów zintegrowanego działania. Dane zgromadzone w GOPS jednoznacznie ukazują, że wiele rodzin dotkniętych przemocą korzysta z pomocy społecznej. W latach 2010 – 2014 łącznie 18 rodzin z Gminy Krzywczu korzystało z dostępnych form pomocy z powodu przemocy. Do dziś przemoc w rodzinie stanowi temat tabu, w związku z czym ofiarom przemocy niejednokrotnie trudno jest uzyskać fachową pomoc. Z tego powodu dane statystyczne daleko odbiegają od liczby i skali rzeczywistej tego zjawiska.

Formy działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Działania w ramach procedury „Niebieskiej Karty” zdecydowanie ułatwiają rodzinom uzyskanie pomocy w kwestiach związanych z przemocą. „Niebieska Karta” stanowi dokument służbowy, który wypełniany jest przez funkcjonariusza policji bądź pracownika socjalnego. Ułatwia ona dokładną i systematyczną rejestrację wydarzeń oraz pomaga w prowadzeniu działań profilaktycznych wobec rodziny dotkniętej przemocą.

Powyższa dokumentacja jest często wykorzystywana i stanowi podstawę w sprawie kierowania sprawy na drogę postępowania sądowego. Uchwałą Rady Gminy Krzywczu nr 69/XII/2011 z dnia 30.08.2011 r. uchwalony został Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W ramach przedsięwzięcia powołano Zespół Interdyscyplinarny, którego priorytetowym zadaniem jest tworzenie gminnego systemu pomocy wszystkim ofiarom przemocy domowej. Ma się to odbywać przy współpracy osób, instytucji oraz organizacji. Wszelkie podejmowane w ramach Zespołu działania służą zwiększeniu świadomości społecznej wobec problemu, jaki stanowi przemoc w rodzinie, jak i w temacie motywowania ofiar takiej przemocy, aż do żądania ochrony swoich praw oraz szukania niezbędnej pomocy.

Z danych statystycznych uzyskanych z Posterunku Policji w Krzywczu wynika, że w 2014 roku w wyniku interwencji domowych na terenie Gminy Krzywczu sporządzono 7 "Niebieskich Kart".

3.2.6. UZALEŻNIENIA

Alkoholizm jest również zjawiskiem dotyczącym mieszkańców Gminy Krzywczu. Są to osoby w różnym wieku, płci, wykształceniu i różnym miejscu, jak i warunkach zamieszkania. Częste nadużywanie alkoholu prowadzi do dezintegracji całej rodziny, jest główną przyczyną przemocy domowej oraz sprzyja tworzeniu się marginalnych grup społecznych, które stwarzają spore zagrożenie dla ładu czy bezpieczeństwa publicznego.

Prawną podstawą wszelkich działań, które związane są z przeciwdziałaniem problemom alkoholowym jest Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Na terenie Gminy Krzywczka działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Kierunki działań wyznaczone przez Komisję obejmują w szczególności:

- działania wspierające,
- działania korygujące,
- działania interwencyjne.

Tabela 11. Szacunkowa liczba osób uzależnionych i współuzależnionych na terenie gminy objęta wsparciem została zaprezentowana w poniższej tabeli.

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba osób zgłoszonych na Komisję	15	19	15	19	6
Liczba osób, które zgłosiły się na wezwanie	6	6	9	10	1
Liczba osób, które podjęły leczenie dobrowolnie	0	0	0	0	0
Liczba osób skierowanych na przymusowe leczenie	11	16	13	18	5
Liczba osób korzystających z różnych form terapii	11	25	26	36	30
Liczba dzieci korzystających z programów profilaktycznych w szkołach	613	577	325	827	613
Liczba dzieci korzystających z różnych form wypoczynku	0	0	0	0	0

Źródło:

W celu zminimalizowania problemu narkomanii, w polskich szkołach prowadzone są specjalne programy oraz kampanie społeczne, które poruszają tematy dotyczące szkodliwości używek i innych środków psychoaktywnych. Dodatkowo Gmina realizuje Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz innych uzależnień.

3.2.7. SYTUACJA OSÓB STARSZYCH

W perspektywie postępującego procesu starzenia się ludności Polski będzie następował systematyczny wzrost liczby obywateli w wieku poprodukcyjnym. Podobna sytuacja ma miejsce na terenie Gminy Krzywczu. Według danych GUS z 2014 roku osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią 16,3% ogółu mieszkańców gminy. Wraz ze wzrostem ilości osób w podeszłym wieku zwiększać będzie się również zapotrzebowanie na usługi opieki instytucjonalnej.

Poniższa tabela przedstawia strukturę ludności ze względu na grupę ekonomiczną wieku mieszkańców Gminy Krzywczu.

Tabela 12. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w 2014 roku.

Jednostka terytorialna	Ludność w wieku		
	przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
Krzywczu	19,5%	64,2%	16,3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Pomoc społeczna dąży się do tego, by wszelkie działania podejmowane wobec tej grupy osób przyczyniały się do zwiększenia ich aktywności, samodzielności oraz utrzymania psychofizycznej kondycji osób starszych na jak najwyższym przy ich możliwościach poziomie. W głównej mierze opiera się na wykorzystaniu zasobów intelektualnych oraz twórczych osób w wieku poprodukcyjnym do aktywizacji środowiska lokalnego.

3.2.8. BEZDOMNOŚĆ

Problem bezdomności w Gminie Krzywczu nie stanowi znaczącego problemu. Obecnie (w 2015 roku) dotyczy on jednego mieszkańca gminy. Jedną z głównych przyczyn powstawania bezdomności jest alkoholizm. Zjawisko bezdomności jest bardzo trudnym do rozwiązania problemem. Wśród osób bezdomnych wyróżnić można dwie grupy: z „przymusu” oraz z „wyboru”. Bezdomni z wyboru są osobami o specyficznych predyspozycjach osobowościowych, które sprawiają, iż osoby te nie chcą osiedlić się nigdzie na stałe i zadomowić. Bezdomni z przymusu – w głównej mierze są osobami bezdomnymi ze względów osobistych i ekonomicznych.

Osoba bezdomna nie potrafi usamodzielnąć się bez odpowiedniego wsparcia ze strony pomocy społecznej. Nie posiadanie stałego miejsca zameldowania skreśla szansę osób bezdomnych na znalezienie pracy i zarazem środków niezbędnych do życia na godnym poziomie. Obowiązkiem Gminy, który wynika z Ustawy o pomocy społecznej jest zagwarantowanie osobie bezdomnej: schronienia, odzieży dostosowanej do pory roku i naturalnie gorącego posiłku. Brak bazy lokalowej (schroniska dla bezdomnych, noclegowni) na terenie gminy i powiatu przemyskiego ujawnia ten problem szczególnie w porze zimowej. W tym okresie osoby bezdomne są przekierowywane do schronisk i noclegowni znajdujących się na terenie województwa podkarpackiego. Bezdomność jest problemem, który dotyczy najczęściej mężczyzn w wieku produkcyjnym.

3.3. IDENTYFIKACJA NAJISTOTNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE

3.3.1. IDENTYFIKACJA OBSZARÓW PROBLEMOWYCH

Długość kształcenia szkolnego oraz jakość tego kształcenia:

- ogólny poziom wykształcenia mieszkańców;
- czas, który poświęcony jest rozwojowi fizycznemu;
- ogólny poziom rozwoju fizycznego;
- czas poświęcony na rozwój emocjonalny oraz duchowy;
- opieka nad dziećmi;

Ochrona zdrowia:

- przeciętna długość trwania życia mieszkańców;
- umieralność niemowląt;
- dietność rodzin;
- udział niepełnosprawnych;
- zachorowalność, również na choroby przewlekłe i choroby cywilizacyjne;
- dostęp do otwartego oraz zamkniętego leczenia;
- patologiczne zagrożenia zdrowia i życia;
- ogólny styl życia.

Pomoc społeczna i polityka prorodzinna, a także jakość zamieszkania (w tym potrzeba schronienia i wyżywienia):

- ogólna skala zapotrzebowania na pomoc społeczną;
- postawy potrzebujących, którzy korzystają z pomocy społecznej;
- dyskryminacja osób z dysfunkcjami;
- przeciętna wielkość oraz standard mieszkań;
- możliwość do samodzielnego zamieszkiwania;
- szacowana skala bezdomności;

Kultura:

- dostęp do różnej oferty kulturalnej;
- poziom biernego uczestnictwa w kulturze;
- poziom czynnego uczestnictwa w kulturze;

Rozwiązywanie problemów alkoholowych, narkomanii oraz bezpieczeństwo:

- stopień zagrożenia przestępczością;
- stopień zagrożenia spokoju społecznego;
- zagrożenia powiązane z komunikacją;
- zagrożenia różnorodnymi zdarzeniami losowymi;
- alkoholizm oraz narkomania;

Kontakty społeczne oraz aktywność społeczna:

- stopień integracji lokalnych społeczności;
- stopień ich zorganizowania;
- tolerancja;
- lojalność grupowa;
- ofiarność;
- skala możliwości oddziaływania na otoczenie materialne oraz społeczne;
- stopień możliwości aktywności zawodowej;
- dostęp do możliwości innej aktywności pozazawodowej.

3.3.2. STAN I MOŻLIWOŚCI POMOCY SPOŁECZNEJ

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna na terenie Gminy Krzywczu realizowana jest przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Celem działań podejmowanych przez instytucje działające w obszarach pomocy społecznej jest zapewnienie niezbędnych warunków życia odpowiadających godności każdego człowieka.

Do kluczowych zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywczu należą:

- identyfikowanie i analizowanie sytuacji życiowej mieszkańców gminy,
- pomoc w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin, a także umożliwienie im egzystowania na godziwym poziomie,
- przeciwdziałanie powstawaniu sytuacji oraz zjawisk, które powodują konieczność objęcia osób bądź rodzin pomocą.

Priorytetem działalności pomocy społecznej jest m.in. pomoc osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej oraz rodzinom dysfunkcyjnym. Na pomoc mogą liczyć osoby cierpiące z powodu ubóstwa, bezrobocia, a także bezdomne. Pomoc społeczna przeznaczona jest także dla osób niepełnosprawnych lub przewlekłe chorych. Musi ona pozwalać na wyprowadzanie rodzin z trudnej sytuacji oraz zapobiegać ich marginalizacji. Aby rozwiązywać takie problemy stosowane są różnorodne formy aktywizacji zawodowej, które w głównej mierze skierowane do zagrożonych bezrobociem. Najuboższe rodziny mogą liczyć na wsparcie Gminy w formie zasiłków na refundację szkolnych posiłków dla dzieci oraz dodatki mieszkaniowe. Ośrodek finansuje także zasiłki stałe, zasiłki okresowe, macierzyńskie, wyrównawcze, rodzinne i pielęgnacyjne.

W 2015 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej na podstawowe formy pomocy przeznaczył łączną kwotę w wysokości 476.358 złotych, a także dopłacił do kosztów pobytu w domach pomocy społecznej mieszkańcom Gminy na kwotę 89.964 zł.

W poniższej tabeli zestawiono podział w/w kwoty na formy pomocy według poszczególnych miejscowości gminy.

Tabela 13. Wykaz form, kwot i liczby rodzin objętych pomocą społeczną w gminie Krzywca

Forma pomocy	Miejscowość	Liczba rodzin	Kwota pomocy
Zasiłki okresowe	Babice	13	13.202
	Reczpol	9	18.679
	Bachów	11	23.203
	Ruszelczyce	12	38.388
	Wola Krzywiecka	9	14.866
	Krzywca	8	10.625
	Skopów	22	57.835
	Średnia	11	19.781
	Chyrzyna	0	0
	Kupna	1	1.747
	Razem	96	198.326
Zasiłki celowe	Babice	9	2.820
	Reczpol	4	1.500
	Bachów	6	2.200
	Ruszelczyce	5	1.500
	Wola Krzywiecka	1	150
	Krzywca	4	1.300
	Skopów	7	3.100
	Średnia	5	1.500
	Chyrzyna	1	500
	Kupna	1	400
	Razem	43	14.970

Forma pomocy	Miejscowość	Liczba rodzin	Kwota pomocy
Zasilki celowe na zakup żywności	Babice	4	6.660
	Reczpol	2	990
	Bachów	1	810
	Ruszelczyce	7	4.680
	Wola Krzywiecka	4	3.510
	Krzywcza	4	4.680
	Skopów	6	2.970
	Średnia	6	2.880
	Chyrzyna	0	0
	Kupna	1	1.080
	Razem	35	28.260
Dożywianie dzieci	Babice	16	10.197
	Reczpol	17	8.581
	Bachów	20	14.063
	Ruszelczyce	13	9.621
	Wola Krzywiecka	9	3.559
	Krzywcza	8	3.557
	Skopów	20	8.749
	Średnia	8	2.347
	Chyrzyna	0	0
	Kupna	2	554
	Razem	113	61.228

Źródło:

GOPS działa również aktywnie w obszarze usług opiekuńczych dla osób, które ze względu na samotność, zły stan zdrowotny oraz podeszły wiek nie potrafią samodzielnie funkcjonować. Usługi świadczone przez wykwalifikowane opiekunki socjalne zatrudnione bądź współpracujące z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej służą udzielaniu fachowej pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych takich osób, wliczając w to opiekę higieniczną oraz pielęgnację zalecaną przez lekarza. Miasto Przemyśl dominuje na tle całego powiatu pod względem infrastruktury ochrony zdrowia i opieki społecznej. Jest ono zatem centrum dla całego powiatu.

W Gminie Krzywcza opiekę zdrowotną mieszkańcom zapewnia Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Przychodnia Lekarska "Doromed". Dodatkowo w miejscowości Krzywcza istnieje apteka. Placówki oraz personel opieki zdrowotnej w pełni zabezpieczają podstawowe potrzeby mieszkańców. Z kolei opiekę specjalistyczną mogą oni uzyskać na terenie Przemyśla, gdzie znajdują się dodatkowe przychodnie oraz szpitale.

Tabela 14. Dane dotyczące osób korzystających z pomocy społecznej na terenie Gminy Krzywca

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych – ogółem					
Liczba rodzin ogółem	173	165	149	181	188
Liczba osób w rodzinach	677	641	585	697	708
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem					
w tym:	14	13	7	5	9
rodziny niepełne					
rodziny wielodzietne	59	54	50	61	58
przemoc w rodzinie	0	0			
potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0
alkoholizm	9	7	5	8	8
narkomania	0	0	0	0	0
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	0	0	1	0
trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0
zdarzenie losowe	3	1	2	1	1
sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0
klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0

Źródło

W poniższej tabeli został zestawiony podział w/w kwoty na poszczególne formy pomocy według konkretnych miejscowości gminy.

Interpretując powyższe dane, przedstawiające skalę intensywności występowania różnorodnych problemów społecznych w poszczególnych miejscowościach Gminy Krzywca zauważyć można, że:

- zdarzenia losowe oraz sytuacje kryzysowe były powodem do przyznania pomocy dla mieszkańców miejscowości Babice;
- problem społeczny, który związany był z alkoholizmem i narkomanią odnotowano w miejscowościach: Babice, Bachów, Krzywca, Ruszelczyce, Skopów, Średnia;
- trudność w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego posiadają mieszkańcy miejscowości Babice, Skopów;
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych głównie w rodzinach niepełnych oraz wielodzietnych wystąpiła w miejscowościach takich jak: Babice, Bachów, Krzywca, Kupna, Reczpol, Ruszelczyce, Skopów, Wola Krzywiecka, Średnia;
- potrzeba ochrony macierzyństwa została zgłoszona władzom przez mieszkańców miejscowości: Skpów, Bachów, Babice, Ruszelczyce;
- w następujących miejscowościach: Skopów, Bachów, Babice, Ruszelczyce udzielono różnorodnego wsparcia z powodu przemocy domowej;
- problem długotrwałej oraz ciężkiej choroby w głównej mierze dotyczy mieszkańców miejscowości Babice, Bachów, Chyrzyna, Krzywca, Ruszelczyce, Skopów, Średnia, ale najliczniej występuje w miejscowości Babice;

- bardzo wysoki odsetek osób niepełnosprawnych zamieszkuje w miejscowości: Babice. Problem niepełnosprawności występuje praktycznie we wszystkich miejscowościach w gminie.
- największe bezrobocie odnotowane zostało w miejscowościach takich jak: Babice oraz Skopów. W pozostałych miejscowościach gminy liczba rodzin, którym udzielona została pomoc w ramach świadczenia nie przekracza 13 rodzin;
- problem bezdomności nie dotyczył mieszkańców Gminy Krzywca;
- problem społeczny, który najczęściej rejestrowany jest w miejscowościach Gminy Krzywca to ubóstwo. Występuje ono w praktycznie każdej miejscowości. Największy odsetek ubogich osób odnotowany jest w miejscowości Skopów.

W kwestii rozwiązywania problemów społecznych leży wprowadzenie optymalnych sposobów reagowania na wszelkie negatywne zjawiska oraz minimalizowanie ich skutków występujących na terenie Gminy Krzywca.

Partnerzy i współpraca

Rozwiązywaniem różnorodnych problemów społecznych w Gminie Krzywca zajmują się wyznaczone do tego jednostki publiczne, samorządowe oraz niepubliczne. Zaliczają się do nich również organizacje pozarządowe, stowarzyszenia i fundacje, Kościół oraz inne organizacje kościelne.

Instytucje, które oferują pomoc na terenie gminy to m.in.:

- Ochotnicze Straże Pożarne,
- Organizacje pozarządowe.
- Koła Gospodyń Wiejskich,

Podmioty, których zadaniem jest prowadzenie szeroko pojętej działalności pożytku publicznego są ważnym elementem spajającym oraz aktywizującym społeczność lokalną gminy. Istotnym znaczeniem dla takich podmiotów jest współpraca z samorządem gminnym oraz wymieniać się doświadczeniem. Warto podkreślić, iż organizacje pozarządowe mają duży wpływ na jakość życia społeczności lokalnej.

Gmina Krzywca współpracuje z różnorodnymi podmiotami i organizacjami pozarządowymi w wielu sferach życia publicznego. Podstawa tej współpracy są zazwyczaj zawierane między podmiotami porozumienia.

Współpraca z lokalnymi placówkami i organizacjami pozarządowymi, które czynnie działają w obszarach pomocy społecznej umożliwia pełniejsze zaspokajanie występujących w gminie potrzeb, a także pozwala na organizowanie integracyjnych spotkań dla osób, które zagrożone są wykluczeniem społecznym.

Rozwiązywanie takich problemów społecznych, jak i podejmowanie działań zapobiegających ich występowaniu jest jednym z kluczowych zadań stojących przed gminą. Wszystkie takie działania powinny być podejmowane w ramach spójnego systemu działającego pod przewodnictwem jednej instytucji – jednostki administracji samorządowej, której równorzędnymi partnerami są różne organizacje pozarządowe.

Zasoby instytucjonalne

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzywczy zatrudnia 7 osób (w wymiarze pełnego etatu - 6 osób w tym na czas nieokreślony 6 osób, 1 osobę w wymiarze 1/2 etatu w tym na czas określony - 1 osoba). Są to osoby na stanowiskach:

- Kierownik (1 osoba) – wykształcenie wyższe;
- Główna księgowa (1 osoba) – wykształcenie wyższe;
- Pracownicy socjalni (3 osoby) – do których należą:
  - 1 starszy pracownik socjalny
- 1 inspektor ds. świadczeń rodzinnych;
- 1 asystent rodziny z wykształceniem: wyższym

średnim – 3 osoby;

specjalizacja 1-stopnia w zawodzie: 1 osoba;

specjalizacja z organizacji pomocy społecznej – 1 osoba.

Wymóg, który dokładnie określony został w Ustawie o pomocy społecznej, mówiący o minimum 1 pracowniku socjalnym przypadającym na 2000 mieszkańców jest w pełni spełniony.

GOPS działający w Krzywczy dysponuje 2 pomieszczeniami Urzędu Gminy. Każde ze stanowisk pracy odpowiednio wyposażone jest w zestaw komputerowy, niezbędny sprzęt biurowy, a także pełny dostęp do Internetu.

Środki na realizację wszelkich zadań statutowych ośrodka pobierane są z budżetu państwa (na zadania, które ogólnie zlecone zostały gminie) oraz z budżetu gminy (na zadania własne).

3.3.3. GENEROWANIE PROBLEMÓW

Analiza oraz diagnoza problemów społecznych gminy dotyczyła wyodrębnienia najistotniejszych sfer aktywności społecznej, gdzie mogą pojawiać się rozmaite problemy, a następnie przeprowadzeniu bezpośrednich konsultacji społecznych, które umożliwiły identyfikację konkretnych problemów w poszczególnych przestrzeniach.

Konsultacje społeczne przeprowadzono w dniu 09.12.2015 roku. Brała w nich udział społeczność lokalna gminy oraz inni partnerzy społeczno-gospodarczy, którzy funkcjonują na jej terenie.

Wszystkie sfery aktywności społecznej, które zidentyfikowane zostały w punkcie 3.3.1 związane są istnieniem poszczególnych sytuacji problemowych. Problemy te posiadają różną wagę, w związku z czym są różnorodnie odczuwalne przez społeczność lokalną. W celu wyróżnienia najbardziej problemowych sfer aktywności oraz danych problemów w nich występujących z punktu widzenia lokalnej społeczności gminy, zostały przeprowadzone odpowiednie konsultacje społeczne, warsztaty oraz bezpośrednie wywiady z pracownikami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Ocena, która dokonana została trakcie wymienionych wyżej działań ma charakter jakościowy, w związku z czym różnie rozumiana oraz definiowana, jednakże jej nadrzędnym celem jest uporządkowanie, jak i systematyczne gromadzenie wiedzy na temat problemów występujących w gminie. Jest również formą praktyki społecznej, która nastawiona jest na rozwój potencjału społecznej instytucji, a także organizacji. Wykracza ona daleko ponad tradycyjnie ustalone standardy znanych badań socjometrycznych, gdyż każdy uczestnik procesu społecznego ma prawo oceniać rzeczywistość przez pryzmat osobistych i indywidualnych doświadczeń oraz sytuacji, w które jest zaangażowany. Ewaluacja takich doświadczeń daje okazję do pełnego i względnie obiektywnego opisu danej rzeczywistości oraz pozwala na stawianie pytań dotyczących uwarunkowania rozwoju. Według K. Aspinwall taka ewaluacja „Jest częścią procesu podejmowania decyzji. Obejmuje ona wydawanie opinii o wartości działania poprzez systematyczne, jawne zbieranie oraz analizowanie informacji o nim w odniesieniu do konwencjonalnych celów, kryteriów i wartości”.

Przeprowadzone spotkania wskazały następujące problemy w sferze społecznej:

1) Zabezpieczenie materialne:

- dość wysoki poziom bezrobocia;
- duża liczba osób, które żyją w ubóstwie oraz zjawisko dziedziczenia biedy;
- wysypuje emigracja zarobkowa;
- duża liczba gospodarstw domowych utrzymuje się głównie z niezarobkowych źródeł dochodów.

2) Opieka nad dziećmi oraz edukacja publiczna:

- rośnie liczba dzieci i młodzieży, która kwalifikuje się do dożywiania;
- zaplecze techniczne części szkół jest niewystarczające (stołówka, wyposażenie dydaktyczne, kuchnia oraz infrastruktura sportowa);
- niewystarczająca oferta opiekuńczo-wychowawczych zajęć w szkołach oraz poza nimi;
- duża ilość dzieci z wadami postawy;
- niewystarczająca liczba bezpłatnych zajęć edukacyjnych dla dorosłych.

- 3) Ochrona zdrowia:
- brak możliwości zapewnienia osobom chorym oraz obłożnie chorym opieki całodobowej,
  - wysoce ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów,
  - brak dostępu do psychologicznej i prawnej pomocy,
  - brak dostępnego poradnictwa specjalistycznego.
- 4) Pomoc społeczna, polityka prorodzinna i jakość zamieszkiwania (w tym również potrzeba schronienia i wyżywienia):
- roszczeniowe postawy wśród osób, które korzystają z pomocy społecznej (dziedziczenie biedy);
  - brak możliwości zapewnienia osobom starszym dziennej i całodobowej opieki;
  - oferty pomocy niedostosowana do rodzin wielodzietnych;
  - istnieją bariery architektoniczne w kilku obiektach użyteczności publicznej;
  - problemy osób niepełnosprawnych z korzystaniem z transportu;
  - brak dostępnych mieszkań socjalnych, chronionych oraz kryzysowych;
  - nieustannie wzrastająca liczba osób starszych i chorych, które wymagają opieki, pomocy i dożywiania;
  - brak zaangażowanych wolontariuszy w opiekę nad osobami tego wymagającymi.
- 5) kultura:
- ograniczony dostęp mieszkańców do oferty w zakresie kultury;
  - bardzo ograniczona oferta możliwości spędzania wolnego czasu, głównie dla młodzieży;
  - brak odpowiednich miejsc przygotowanych dla mieszkańców, którzy wolą aktywnie spędzać czas wolny;
  - niewystraczające zaplecze techniczne oraz ubogie wyposażenie i zbiory bibliotek;
  - niski poziom kultywowania tradycji oraz promowania dziedzictwa kulturowego;
  - bardzo mało imprez integracyjnych dla mieszkańców oraz promujących obszar gminy.
- 6) rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii oraz kwestie bezpieczeństwa:
- narastanie zagrożeń w ruchu komunikacyjnym;
  - rosnąca liczba przemocy domowej oraz ograniczone możliwości zapewnienia odpowiedniej opieki ofiarom przemocy domowej;
  - wzrastająca liczba osób z uzależnieniami (alkohol, narkotyki bądź hazard).

7) kontakty społeczne i aktywność społeczna:

- ograniczanie relacji sąsiedzkich;
- zanikanie więzi społecznych;
- bardzo niska skuteczność NGO w pozyskiwaniu dodatkowych środków zewnętrznych na realizację zadań statutowych gminy;
- bardzo ograniczony dostęp do internetowej sieci szerokopasmowej;
- słaba komunikacja między poszczególnymi miejscowościami.

3.3.4. ANALIZA PROBLEMÓW

Zabezpieczenie materialne

W sferze dotyczącej zabezpieczenia materialnego najbardziej istotny problem stanowi wysoki poziom bezrobocia. Znaczącym problemem w Gminie Krzywczu i powiecie przemyskim jest bezrobocie. Pod koniec października 2015 r. stopa bezrobocia w całym powiecie przemyskim wynosiła 16,6%, natomiast stopa dla województwa podkarpackiego oraz całej Polski - 9,7%. Aktualna sytuacja na rynku pracy w powiecie przemyskim jest zła. Stopa bezrobocia wynosi 16,6% i znacząco przewyższa średnią krajową – 9,6%. Na obecną sytuację osób bezrobotnych wpływa w głównej mierze wiek oraz poziom wykształcenia. Na dzień 30 listopada 2015 roku w powiecie przemyskim było zarejestrowanych 4 657 bezrobotnych osób, z czego 2 439 stanowiły kobiety. Ponadto do osób szczególnie zagrożonych bezrobociem należą te powyżej 50 roku życia, a także osoby niepełnosprawne oraz kobiety po urodzeniu dziecka.

Bezrobocie jest drugim co do wielkości powodem przyznania pomocy społecznej mieszkańcom Gminy Krzywczu w 2015 roku (21,84 % rodzin objętych pomocą społeczną jest z powodu bezrobocia). W gminie występuje również duża liczba osób żyjących w ubóstwie oraz dziedziczenie biedy.

Przeciętny miesięczny poziom wynagrodzenia dla mieszkańca gminy (w perspektywie wynagrodzeń powiatu) wynosi 78,3% w relacji do przeciętnego wynagrodzenia brutto w całej Polsce. Najczęstszym z powodów przyznawania pomocy przez GOPS w Krzywczu jest ubóstwo. W 2015 roku przeszło 38% ogółu wszystkich rodzin objętych pomocą, jako główny powód trudnej sytuacji wskazało ubóstwo.

Emigracja zarobkowa

Emigracja zarobkowa stwarza dodatkową szansę dla wielu polskich rodzin oraz otwiera nowe perspektywy dla młodych Polaków. Dzieje się tak na skutek nieustannego braku miejsc zatrudnienia w naszym kraju. Saldo migracji, którym jest różnica między napływem (imigracją), a odpływem (emigracją) ludności z obszaru Gminy Krzywczu w 2014 roku wynosiło -28. Wskazuje to zatem na odpływ ludności z Gminy. Na tym obszarze zaobserwowano również dużą liczbę gospodarstw domowych, które utrzymują się w głównej mierze z niezarobkowych źródeł dochodów.

Według Banku Danych Lokalnych (GUS) najwięcej gospodarstw domowych w Gminie Krzywca utrzymuje się z dochodów z działalności rolniczej (37%), następnie z dochodów z rent i emerytur (22%) oraz z dochodów z pracy najemnej (20%). Natomiast 18% gospodarstw domowych, jako główne źródło utrzymania wskazuje pozarolniczą działalność gospodarczą. Jedynie 3% gospodarstw domowych posiada dochód z innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą.

Edukacja publiczna i opieka nad dziećmi

W obszarach związanych z edukacją społeczną oraz opieką nad dziećmi najważniejsze z istniejących problemów to: cały czas rosnąca liczba młodzieży i dzieci, które kwalifikują się do programów dożywiania, wąski dostęp do opieki przedszkolnej, niewystarczająca oferta różnorodnych zajęć opiekuńczo-wychowawczych w szkołach oraz poza nimi, ubogie i ograniczone zaplecze techniczne w części szkół m.in. stołówka i kuchnia, infrastruktura sportowa oraz wszelkie wyposażenie dydaktyczne. Kolejny zidentyfikowany problem stanowi duża liczba dzieci z wadami postawy, a także zbyt mała ilość bezpłatnych zajęć edukacyjnych skierowanych do osób dorosłych.

Istnienie dużej grupy dzieci, które wymagają dożywiania stanowi bardzo istotny problem społeczny, na który wpływają głównie; zjawisko ubóstwa w rodzinie, niewystarczające zabezpieczenie materialne oraz inne zaniedbania wychowawcze. Ubogie zabezpieczenie techniczne w szkołach (stołówki i kuchnie) jest kolejną barierą w prowadzeniu dożywiania dzieci oraz pozostałych osób będących w potrzebie.

Mocno ograniczona oferta dostępnych zajęć opiekuńczo-wychowawczych jest skutkiem niewystarczającego zaplecza technicznego, ale również organizacyjnego (kadrowego), na które często ma wpływ samo zaplecze techniczne np. ograniczona infrastruktura sportowa. Z powodu znacznej liczby dzieci z wadami postawy należy wprowadzić do oferty dodatkowe zajęcia korekcyjne i gimnastyczne w celu zapobiegania kolejnym uszczerbkom na zdrowiu.

Aby zapewnić istotny dla gminy rozwój kapitału ludzkiego niezbędne jest również poszerzenie oferty o bezpłatne zajęcia edukacyjne dla dorosłych, głównie ze względu na problem bezrobocia i ubóstwa, co ma duże znaczenie zwłaszcza dla osób posiadających niskie dochody.

Ochrona zdrowia

W obszarze ochrony zdrowia, głównymi zidentyfikowanymi problemami są te związane z brakiem dostępności do całodobowej opieki nad osobami chorymi oraz chorymi obłożnie, ale także z bardzo ograniczonym ogólnym dostępem do lekarzy specjalistów oraz brakiem dostępu do pomocy prawnej, psychologicznej i brakiem poradnictwa specjalistycznego na terenie gminy.

Z uwagi na brak obiektów takich jak np. Zakład Opiekuńczo-Leczniczy trudnością jest zapewnienie opieki dziennej oraz całodobowej dla osób chorych i chorych obłożnie. Mieszkańcy gminy mają również problem z łatwym dostępem do leczenia specjalistycznego. Jediną możliwością jest korzystanie z takich, najczęściej płatnych usług na terenie większych, okolicznych miast tj.: Przemyśl i Rzeszów. Skutkuje to koniecznością dłuższych i uciążliwych dojazdów do sąsiednich miast w celu wizyty u lekarza, a także długotrwałym oczekiwaniem na usługi medyczne. W gminie brakuje również dostępu do pomocy psychologicznej, prawnej oraz punktu poradnictwa specjalistycznego.

Pomoc społeczna, polityka prorodzinna, jakość zamieszkiwania

W zakresie związanym z pomocą społeczną, a także polityką prorodziną zostały zidentyfikowane następujące problemy: osoby korzystające z pomocy społecznej często przejawiają postawy roszczeniowe, nie ma możliwości zapewnienia podstawowej opieki dziennej oraz całodobowej dla osób starszych, oferta skierowana do rodzin wielodzietnych nie jest odpowiednia i wymaga zmiany, w obiektach użyteczności publicznej istnieją bariery architektoniczne uniemożliwiające niektórym osobą swobodne poruszanie się. Ponadto występują problemy osób niepełnosprawnych z korzystaniem z transportu pasażerskiego, a także z brakiem dostępności mieszkań socjalnych, chronionych oraz kryzysowych, nieustannie wzrasta liczba osób starszych i chorych, które wymagają opieki, dożywiania i pomocy oraz nieustannie brakuje wolontariuszy do opieki nad osobami tego wymagającymi.

Niektórzy mieszkańcy gminy przystosowali się do złych warunków funkcjonowania i utrzymują się wyłącznie z wypłacanych przez pomoc społeczną zasiłków. Najczęściej osoby te charakteryzują się biernością w postawie do życia oraz nie chcą poszukiwać jakichkolwiek źródeł zarobku. Skutkuje to postawami roszczeniowymi wielu osób korzystających z pomocy społecznej oraz nad wyraz dużej skali zapotrzebowania na pomoc społeczną, w głównej mierze na zasiłki wypłacane na specjalnych zasadach.

Uwidacznia się coraz częściej problem liczby osób, które wymagają usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych. Brak obiektów takich jak domy pobytu dziennego bądź domy pomocy społecznej uniemożliwia zapewnienie niezbędnej opieki dziennej czy całodobowej dla osób starszych. W otoczeniu Gminy Krzywca funkcjonują Domy Pomocy Społecznej, które świadczą usługi całodobowej opieki, jednakże dostępność korzystania z opieki w tych Domach jest bardzo ograniczona ze względu na wysokie koszty utrzymania osób.

W perspektywie narastającej grupy ludności, jaka stanowią osoby starsze czy przewlekle chore dobrym rozwiązaniem byłoby zapewnienie dostępu do opieki dziennej na terenie gminy. Dałoby to możliwość sprawowania fachowej opieki oraz umożliwiłoby opiekunom tych osób podjęcie zarobkowej pracy, a nawet nieskrępowane wypełnianie obowiązków domowych.

Bardzo często osoby starsze lub samotne, czy też osoby lub rodziny o niskich dochodach mają bardzo poważne trudności z utrzymaniem swoich mieszkań bądź domów. Obecnie Gmina Krzywca posiada 4 mieszkania komunalne, co jest ilością niewystarczającą.

W gminie brakuje jednak mieszkań socjalnych, chronionych oraz kryzysowych.

Natomiast liczba rodzin wielodzietnych, które korzystają z pomocy oraz wsparcia GOPS, utrzymuje się na zbliżonym poziomie - w roku 2010 było to 59 rodzin, w 2014 roku 58 rodzin. Bardzo istotnym problemem jest także brak odpowiedniej oferty pomocy rodzinom wielodzietnym.

Kultura

W obrębie kultury większość mieszkańców gminy wskazuje na ograniczony dostęp do jakiejkolwiek oferty kulturalnej w gminie. Dodatkowy problem stanowi uboga oferta spędzania wolnego czasu, głównie dla młodzieży starszej oraz zbyt mało miejsc zapewniającym aktywnym mieszkańcom łatwy dostęp do różnorodnych możliwości spędzania czasu wolnego. Gmina posiada także niewystraszające zaplecze techniczne, ogólne wyposażenie i zbiory bibliotek. Skutkuje to niskim poziomem kultywowania tradycji i zachowania dziedzictwa kulturowego. Mieszkańcy wskazują również na niewystarczającą liczbę imprez integracyjnych i promujących obszar gminy. Do powyższej sytuacji w głównej mierze przyczynia się ograniczoność bądź brak potrzebnych środków na ich sfinansowanie.

Na terenie gminy Krzywca działa Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Krzywieckiej w Krzywcy pielęgnujące tradycje regionu oraz funkcjonuje Portal Internetowy Krzywca – Trzy Kultury.

Zmiana liczby ludności według grup ekonomicznych wieku od kilku lat wskazują na nieustanny wzrost liczby mieszkańców Gminy Krzywca w wieku poprodukcyjnym. Oznacza to, że osoby starsze stanowią i będą stanowiły coraz liczniejszą grupę odbiorców kultury w gminie. Aktualna oferta jest niestety niedostosowana do ich potrzeb. Bazując na prognozach dotyczących zmian ludności w Polsce, szacuje się, że w 2035 roku osoby starsze będą stanowiły 23% naszego społeczeństwa.

Rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii, bezpieczeństwo

Zidentyfikowanymi problemami z tego zakresu są: narastanie zagrożeń w ruchu komunikacyjnym, wzrastająca liczba przemocy domowej oraz ograniczone możliwości zapewnienia fachowej opieki ofiarom takiej przemocy, a także wzrastająca liczba osób z uzależnieniami takimi jak alkohol, narkotyki bądź hazard.

Na terenie gminy nie było zgłoszeń ze strony rodziny lub Policji w pozostałych przypadkach, dlatego też Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej nie ma podstaw do diagnozowania powodów ubiegania się o jakąkolwiek pomoc. W bezpośredniej ocenie pracowników GOPS oraz pozostałych uczestników warsztatów diagnostycznych zjawisko, jakim jest alkoholizm ma charakter narastający. Na terenie gminy działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Nowym problemem staje się również fakt, iż po używki sięgają coraz młodsze osoby.

Na terenie gminy powołany został Zespół Interdyscyplinarny tworzący gminny system pomocy ofiarom przemocy w rodzinie przy kooperacji różnych osób, instytucji oraz organizacji.

Podczas przeprowadzonych wywiadów ustalono, iż kwestia uzależnień, w tym głównie alkoholizmu stała się znaczącym problemem dotyczącym społeczność gminy Krzywca, gdyż z roku na rok wzrasta liczba osób, które nadużywają alkoholu. Gmina realizuje Program przeciwdziałania temu zjawisku, a z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w 2015 roku korzystało 9 rodzin. Są to rodziny gdzie nastąpiła diagnoza choroby alkoholowej i występuje leczenie w poradni odwykowej.

Kontakty społeczne i aktywność społeczna

W ramach zagadnień kontaktów społecznych oraz szeroko rozumianej aktywności społecznej zidentyfikowane zostały problemy: stopniowe zanikanie więzi społecznych, a także znaczne ograniczanie relacji sąsiedzkich, mała skuteczność NGO w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na finansowanie zadań statutowych gminy, niewystarczający dostęp do szerokopasmowej sieci internetowej oraz niedostateczna i utrudniona komunikacja między sąsiednimi miejscowościami.

Powyższe problemy wskazują na to, że stopień aktywności społecznej wśród mieszkańców gminy jest niezadowolający a kreowanie, czy też wpływanie na ich własne otoczenie jest niezwykle niskie.

Pomimo sporej aktywności części działających organizacji pozarządowych, nie stanowią one wystarczającego wsparcia, a także wskazują na małe wsparcie ze strony samych władz lokalnych, regionalnych oraz krajowych.

3.3.5. USTALENIE PRIORYTETÓW

Wyznaczone w ramach prowadzonych konsultacji społecznych oraz bezpośrednich wywiadów z pracownikami Urzędu Gminy i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywcu poniższe problemy zostały uszeregowane hierarchicznie. Sklasyfikowane zostały jako problemy wysoko priorytetowe, średnio priorytetowe oraz nisko priorytetowe.

Problemy wysokopriorytetowe

- wysoki poziom bezrobocia w gminie;
- wysoka liczba osób żyjących w ubóstwie oraz występowanie zjawiska dziedziczenia biedy;

- występująca emigracja zarobkowa;
- wysoka liczba gospodarstw domowych, które głównie utrzymywane są z niezarobkowych źródeł dochodów;
- występujące postawy roszczeniowe mieszkańców korzystających z pomocy społecznej;
- brak dostępnej opieki dziennej oraz całodobowej dla osób starszych bądź niepełnosprawnych;
- brak dostosowanej do potrzeb oferty pomocy rodzinom wielodzietnym;
- występujące bariery architektoniczne w poszczególnych obiektach użyteczności publicznej;
- problemy osób niepełnosprawnych związane z korzystaniem z transportu pasażerskiego;
- niedostateczna liczba mieszkań socjalnych, chronionych oraz kryzysowych;
- wzrost liczebności osób starszych oraz chorych, które wymagają opieki, pomocy i dożywiania;
- nieustannie wzrastająca liczba dzieci oraz młodzieży kwalifikujących się do dożywiania;
- niedostateczna ilość wolontariuszy potrzebnych w ramach świadczenia opieki nad osobami tego wymagającymi;
- wzrost różnorodnych zagrożeń w ruchu komunikacyjnym;
- wzrost zjawiska przemocy domowej oraz ograniczone możliwości zapewnienia opieki poszkodowanym z tego powodu;
- wzrost liczby osób z uzależnieniami takimi jak alkohol, narkotyki bądź hazard.

Problemy średnio priorytetowe

- bardzo słabe zaplecze techniczne w części gminnych szkół (m.in. stołówka, kuchnia oraz wyposażenie dydaktyczne);
- zbyt mała oferta dodatkowych zajęć opiekuńczo-wychowawczych w szkołach oraz poza nimi;
- wzrost liczby dzieci z wadami postawy;
- niewystarczająca liczba nieodpłatnych zajęć edukacyjnych dla dorosłych;
- niemożność zapewnienia całodobowej i fachowej opieki nad osobami chorymi oraz chorymi obłożnie;
- niezwykle ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów;
- brak jakiegokolwiek dostępu do pomocy psychologicznej oraz prawnej;
- brak możliwości skorzystania z poradnictwa specjalistycznego.

Problemy niskopriorytetowe

- niewielka oferta kulturalna;
- wysoce ograniczona oferta spędzania wolnego czasu przez młodzież i dzieci;
- niedostatek miejsc dla osób chcących aktywnie spędzać swój czas wolny;

- niewystarczające zaplecze techniczne, a w tym ogólne wyposażenie oraz zbiory bibliotek;
- słaby poziom podtrzymywana lokalnej tradycji oraz zachowania dziedzictwa kulturowego;
- zbyt mała liczba imprez integrujących mieszkańców gminy i promujących jej obszar;
- stopniowe zanikanie więzi społecznych oraz znaczne ograniczanie relacji sąsiedzkich;
- bardzo niska skuteczność NGO w ramach pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację gminnych zadań statutowych;
- ściśle ograniczony dostęp do szerokopasmowej sieci internetowej;
- słaba komunikacja między sąsiadującymi miejscowościami.

3.3.6. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest jedną z najpowszechniejszych metod stosowanych w celu budowania użytecznych strategii. Polega ona na badaniu silnych oraz słabych stron, a w tym wypadku podmiotów, które działają w sferze polityki społecznej oraz ich bezpośrednia konfrontacja z istniejącymi szansami oraz zagrożeniami, które tkwią w jej bliskim i dalekim otoczeniu. Analiza ta pozwala w dużym stopniu oszacować możliwości oraz potencjał, jakim dysponuje określony podmiot.

Analiza SWOT odbywa się poprzez następujące grupy czynników:

- Mocne strony (czynniki wewnętrzne pozytywne) – wyróżniają atuty na tle innych, są to dziedziny ukazujące potencjał oraz pozytywny wizerunek samej instytucji.
- Słabe strony (czynniki wewnętrzne negatywne) to wymiary funkcjonowania, które ograniczają sprawność oraz blokują rozwój instytucji.
- Szanse (czynniki zewnętrzne pozytywne) to wszystkie towarzyszące otoczeniu wydarzenia i procesy, które kreują sprzyjające dla instytucji sytuacje. Zaliczane są do nich kierunki działalności, które w przyszłości przynieść mogą pozytywne efekty.
- Zagrożenia (czynniki zewnętrzne negatywne) czyli zbiór możliwych sytuacji bądź procesów tworzących niekorzystne warunki rozwoju dla instytucji funkcjonujące w jej otoczeniu. Zagrożenia postrzegane są jako wszelkie bariery oraz utrudnienia, a także inne niebezpieczeństwa dla zakładanych procesów.

Tabela 16. Analiza SWOT dla Gminy Krzywca

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<i>Zabezpieczenie materialne</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Dobre zdiagnozowanie poszczególnych obszarów problemowych (np. bezrobocie); • istniejąca opieka nad rodzinami będącymi w trudnej sytuacji materialnej; • organizacja różnych prac interwencyjnych; • wzrastanie poziomu wykształcenia mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zatrudnianie ludności w obszarze „szarej strefy”; • niestabilność pracy; • dość niskie wykształcenie osób bezrobotnych; • znaczny odpływ wykwalifikowanej kadry; • bardzo niski poziom przedsiębiorczości; • zły ekonomiczny stan gospodarstw rolnych; • zbyt niska liczba działających zakładów pracy; • niezwykle niskie zarobki z tytułu pracy najemnej; • bardzo bierna postawa w poszukiwaniu pracy (występuje strach przed zmianą); • małe kwalifikacje zawodowe oraz praktyczne umiejętności absolwentów szkół; • brak motywacji do pracy; • ograniczona dostępność do staży zawodowych.
<i>Edukacja publiczna i opieka nad dziećmi</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Rozbudowywanie oraz modernizacja obiektów oświatowych; • prowadzenie dodatkowych programów profilaktycznych dla dzieci oraz młodzieży; 	<ul style="list-style-type: none"> • Mała ilość kursów i szkoleń, które podnosiłyby kwalifikacje nauczycieli; • mała ilość zajęć pozalekcyjnych przez utrudnienia w doprowadzaniu dzieci na zajęcia; • wyjazdy rodziców w poszukiwaniu pracy wiążące się z brakiem oparcia dla dzieci w rodzinach; • występujący niż demograficzny; • dość niska aktywność fizyczna mieszkańców, głównie dzieci oraz młodzieży; • nadużywanie komputerów

Ochrona zdrowia	
<ul style="list-style-type: none"> • Działanie przychodni zdrowia na terenie gminy Krzywcza; • istnieją programy zdrowotne finansowane przez gminę. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak odpowiedniej świetlicy dla osób upośledzonych psychicznie i fizycznie; • brak funkcjonującego Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego; • brak odpowiedniego punktu poradnictwa specjalistycznego; • bardzo niski poziom profilaktyki zdrowotnej; • słaba dostępność opieki rehabilitacyjnej; • nieaktywny tryb życia mieszkańców; • nieustannie pogarszająca się kondycja zdrowotna mieszkańców gminy; • stosowane są złe nawyki żywieniowe; • istnieją utrudnienia architektoniczne oraz komunikacyjne dla osób niepełnosprawnych; • edukacja zdrowotna na niskim poziomie; • niedoinformowanie społeczeństwa w zakresie niepełnosprawności, głównie intelektualnej.
<i>Pomoc społeczna, polityka prorodzinna oraz jakość zamieszkiwania (w tym również potrzeba schronienia i wyżywienia)</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Zainteresowanie władz samorządowych gminy zapobieganiem i rozwiązywaniem istniejących problemów społecznych; • występujący potencjał ludzki i organizacyjny w środowisku gminy; • wysokie kwalifikacje zawodowe osób, które zatrudnione są w jednostkach organizacyjnych gminy odpowiedzialnych za rozwiązywanie problemów społecznych; • wysoki potencjał organizacji pozarządowych; • doświadczenie oraz widoczna aktywność podmiotów w ramach pozyskiwania środków, a także umiejętność realizacji programów; 	<ul style="list-style-type: none"> • Duża liczba osób które korzystają z pomocy społecznej; • istniejące przypadki nadużywania pomocy społecznej; • częste dziedziczenie biedy; • wyuczona bezradność mieszkańców; • brak funkcjonującego domu dziennego dla starszych osób; • okresowe braki wody w miejscowościach gminy; • słaba infrastruktura mieszkaniowa przeznaczona na rzecz realizacji polityki społecznej; • niewystarczająca ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację działań pomocowych oraz profilaktycznych;

	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca edukacja społeczeństwa w zakresie problematyki społecznej; • częsta izolacja społeczna środowisk, które żyją w ubóstwie; • istniejąca dyskryminacja ludności z powodu ubóstwa; • narastanie populacji ludzi starszych wymagających fachowej opieki i pomocy; • niechęć do podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez osoby długotrwale bezrobotne.
Kultura	
<ul style="list-style-type: none"> • funkcjonujące ośrodki kultywowania tradycji regionalnych; • imprezy odbywające się na terenie gminy; • funkcjonująca biblioteka gminna; • systematycznie tworzona baza sportowo-rekreacyjna; • aktywność gminnych władz w obrębie kultury i promocji; • czynne zaangażowanie społeczności w imprezy lokalne; • istniejąca tradycja oraz zwyczaje kulturalno-sportowe; • aktywnie działające koła gospodyń. 	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczne wyposażenie szkół, GOK oraz bibliotek; • brak zainteresowania lokalną kulturą wśród młodzieży; • zbyt mała liczba animatorów kultury; • słaby stan techniczny dostępnych obiektów kultury.
Rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomani, bezpieczeństwo	
<ul style="list-style-type: none"> • Instytucje związane z bezpieczeństwem, które funkcjonują na terenie gminy; • czynna współpraca instytucji bezpieczeństwa; • prowadzenie profilaktyki ochronnej w placówkach oświatowych; • funkcjonowanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; • pozyskiwanie środków finansowych na profilaktykę oraz rozwiązywanie istniejących problemów alkoholowych; • solidarność mieszkańców gminy w obliczu zagrożeń; 	<ul style="list-style-type: none"> • Bardzo niska świadomość odpowiedzialności karnej; • dość niski stan kadrowy Posterunku Policji w Krzywczu; • przejawy tolerancji wobec zjawisk nieakceptowanych; • milczące przyzwolenie rodziców na stosowanie różnorodnych używek; • brak zainteresowania i odpowiedniej opieki nad dziećmi, co skutkuje stosowaniem używek; • mała ilość programów profilaktycznych w szkołach; • narastające zagrożenie różnymi patologiami społecznymi;

<ul style="list-style-type: none"> • istotny wzrost wykrywalności przestępczości, w tym również przemocy domowej; • liczne, funkcjonujące jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej. 	<ul style="list-style-type: none"> • bardzo niska świadomość społeczna oraz częste przemilczanie istnienia przemocy domowej; • brak monitoringu wizyjnego w obszarze gminy; • duża liczba ludności z uzależnieniem alkoholowym; • brak nieodpłatnego doradztwa prawnego; • niechęć osób uzależnionych do podejmowania leczenia; • niewielka aktywność lokalna do tworzenia grup samopomocowych bądź grup wsparcia.
<i>Kontakty społeczne i aktywność społeczna</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Istnieją organizacje kulturalne i sportowe; • względnie duża grupa działaczy społecznych; • znaczny wzrost aktywności klubów sportowych na terenie gminy; • rosnąca liczba organizacji pozarządowych nastawionych na rozwiązywanie różnorodnych problemów lokalnych; • wzrost świadomości społecznej (rozwój społeczeństwa obywatelskiego). 	<ul style="list-style-type: none"> • Dość słaba aktywność w zakresie pozyskiwania środków z Unii Europejskiej dla stowarzyszeń.

SZANSE	ZAGROŻENIA
<i>Zabezpieczenie materialne</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Dostępność różnorodnych projektów społecznych oraz programów krajowych i regionalnych (głównie w zakresie wspierania rynku pracy oraz wykluczenia społecznego); • różnorodne inwestowanie gminy w rozwój zasobów ludzkich, wspieranie działań skutkujące wzrostem efektywności zatrudnienia; 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwarstwienie społeczeństwa z perspektywy sytuacji dochodowej; • ciągle rosnące koszty utrzymania; • rozrastająca się szara strefa; • niewielka liczba zakładów pracy na obszarze gminy; • wysokie podatki oraz koszty pracy; • brak określonych stref ekonomicznych w powiecie; • narastające obciążenie demograficzne;

<ul style="list-style-type: none"> • wsparcie ze strony Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach istniejących programów; • efektywniejsze wykorzystywanie potencjału dostępnych kadr instytucji, a także organizacji pozarządowych we wspieraniu osób potrzebujących; • stale rosnąca świadomość społeczna, rozpoznawanie i zapobieganie problemom społecznym. 	<ul style="list-style-type: none"> • brak środków finansowych na realizację zadań przeznaczonych do rozwiązywania problemów społecznych; • niewielkie dochody ludności oraz nieustannie wzrastająca liczba osób, które zagrożone są wykluczeniem społecznym; • nieskuteczne działania włączające osoby wykluczone do społeczeństwa; • nieustanna emigracja ludzi młodych oraz wykształconych do większych miast oraz za granicę; • bardzo duże koszty zatrudnienia (m.in. obciążenia fiskalne pracodawcy); • wysokie bezrobocie na rynku lokalnym; • dość trudna sytuacja ekonomiczna wielu rodzin.
<p style="text-align: center;"><i>Edukacja publiczna i opieka nad dziećmi</i></p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Dodatkowe możliwości dla rozwoju edukacyjnego osób szczególnie uzdolnionych (konkretne stypendia i programy rozwoju); • odpowiednia edukacja osób, które odpowiadają za realizację podstawowych zadań społecznych; • stały rozwój szkolnictwa wyższego; • dodatkowe szkolenia pracowników pomocy społecznej; • prężny rozwój szkolnictwa zawodowego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bardzo duża odległość do szkół wyższych; • profile kształcenia zawodowego niezgodne z potrzebami rynkowymi; • znacznie bogatsza oferta kształcenia dużych ośrodków miejskich i łatwiejsza możliwość znalezienia pracy; • niepotrzebna likwidacja kierunków kształcenia w niszowych zawodach; • niedostateczne wypełnianie przez rodziców funkcji opiekuńczo-wychowawczych; • zagrożenia funkcjonowania rodziny takie jak: uzależnienia, bezrobocie oraz przemoc domowa; • nasilający się rozpad rodzin.

Ochrona zdrowia	
<ul style="list-style-type: none"> • Podniesienie poziomu świadomości społecznej, wdrażanie nowych strategii pomocy oraz profilaktyka zdrowego stylu życia; • częsta promocja zdrowego stylu życia w gminnych mediach; • wykorzystanie środków z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Szybko narastające zubożenie społeczeństwa; • częsty brak zainteresowania profilaktyką oraz promocją zdrowia ze strony mieszkańców gminy.
<i>Pomoc społeczna, polityka prorodzinna oraz jakość zamieszkiwania (w tym również potrzeba schronienia i wyżywienia)</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Aktywna i sprawna działalność instytucji pomocy na terenie gminy; • stosowanie regulacji prawnych, które zapewniają ochronę dóbr osobom objętym bądź narażonym na wykluczenie społeczne; • wykorzystywanie możliwości wynikających z integracji europejskiej; • szybko rosnąca świadomość społeczna dotycząca problemów społecznych, a także możliwości ich rozwiązywania; • systematyczne szkolenie oraz doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej; • korzystanie z pomocy państwowej w zakresie dożywiania. 	<ul style="list-style-type: none"> • Niskie kryterium dochodowe, które dopuszcza do świadczenia pomocy społecznej; • częste zjawisko dziedziczenia biedy; • bezradność oraz bierność rodzin w zapobieganiu problemom życiowym; • częste uzależnienie rodzin od oferowanej pomocy społecznej; • ograniczona dostępność do opieki w Domach Pomocy Społecznej oraz wysokie koszty utrzymania; • brak integracji poszczególnych działań gminy i powiatu w ramach polityki społecznej; • postawy społeczeństwa obywatelskiego są bardzo słabo rozwinięte; • znaczne szerzenie się postawy konsumpcyjnej.
Kultura	
<ul style="list-style-type: none"> • Aktywne pozyskiwanie środków zewnętrznych; • prowadzenie społecznej odpowiedzialności biznesu za kulturę (sponsorzy). 	<ul style="list-style-type: none"> • Nakierowanie oferty kulturalnej tylko na turystów i niedostrzeganie potrzeb kulturowych własnych mieszkańców; • kultura oraz wielkie wydarzenia kulturalne wykorzystywane jako narzędzie polityczne.

<i>Rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomani, bezpieczeństwo</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Skuteczność działań wobec osób uzależnionych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Łatwy dostęp do substancji psychoaktywnych i nowe uzależnienia; • bardzo negatywny wpływ przemian społeczno-gospodarczych na psychiczne zdrowie mieszkańców; • mała ilość środków na realizację istotnych programów promocji oraz profilaktyki.
<i>Kontakty społeczne i aktywność społeczna</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Dobra i efektywna obsługa prawna organizacji pozarządowych; • stworzenie systemu wzajemnej komunikacji oraz współpracy między instytucjami publicznymi i organizacjami; • częste tworzenie partnerstw publiczno-prywatnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bardzo słabo rozwinięte postawy społeczeństwa obywatelskiego; • znaczny zanik aktywności społecznej.

Źródło: Opracowanie własne

4. WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

4.1. ZAŁOŻENIA DO STRATEGII

Obecne przepisy Ustawy o pomocy społecznej tworzą zakres przedmiotowy zawartości niniejszego dokumentu Strategii, który zgodnie z art. 16b zawierać powinien:

- 1) diagnozę ogólnej sytuacji społecznej,
- 2) prognozę wszelkich zmian w zakresie objętym strategią,
- 3) określenie:
  - a) strategicznych celów dla projektowanych zmian,
  - b) dokładnych kierunków niezbędnych działań,
  - c) możliwości oraz sposobów realizacji strategii, a także jej przewidywanych ram finansowych,
  - d) konkretnych wskaźników realizacji działań.

Dodatkowo ustawa ta nakłada na gminy oraz powiat obowiązek ujęcia w Strategii określonych programów pomocy społecznej, zapobiegania i rozwiązywania problemów alkoholowych, tolerancji i wspierania osób niepełnosprawnych oraz programów, których celem jest skuteczna integracja osób i rodzin z grup dotkniętych szczególnym ryzykiem.

Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 r. (Dz.U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 z późn. zm.) podaje, że jednym z ważnych zadań samorządu powiatu w obrębie funkcjonowania polityki rynku pracy jest opracowanie oraz wdrożenie programu promocji zatrudnienia i aktywizacji lokalnego rynku pracy, który stanowi część powiatowej strategii rozwiązywania kwestii problemów społecznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Krzywca na lata 2016-2026 przewiduje zachowanie spójności tego dokumentu ze standardami przyjętymi w Unii Europejskiej. Do standardów tych zaliczają się:

- spotęgowany nacisk na wzrost znaczenia współpracy sektora obywatelskiego i samorządów lokalnych (w rozumieniu zasady pomocniczości),
- zachęcanie i dowartościowanie wolontariatu,
- sukcesywne zwiększanie roli edukacji oraz więzi społecznych w budowaniu lokalnego kapitału społecznego,
- wzrost rangi sektora ekonomii społecznej oraz zatrudnienia socjalnego,
- skuteczne przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez aktywny udział w programach integracyjnych i reintegracyjnych,
- sukcesywne dążenie do zrównoważonego rozwoju społecznego gminy,
- wdrażanie działań, których zadaniem będzie aktywizacja społeczności lokalnych,
- znaczne ograniczenie redystrybucyjnej funkcji działających programów socjalnych.

Na poziomie krajowym polityka społeczna i integracyjna posiada odpowiednie oparcie w istniejących aktach prawnych, a także polityce Państwa. Dla Gminy Krzywca pomoc społeczna istotnie przyczynia się do przezwyciężenia problemów społecznych oraz integracji lokalnych społeczności czy środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Aktualne zasoby infrastruktury społecznej gminy nie pozwalają na realizację wszystkich sugerowanych form pomocy społecznej. Niezwykle istotna w tym przypadku jest dalsza rozbudowa istniejącej infrastruktury w celu poszerzenia oferty tych usług oraz znacznego podniesienia ich jakości.

Zaobserwowano potrzebę stworzenia podstaw informacyjnych do podejmowania strategicznych decyzji w ramach polityki społecznej gminy poprzez nieustanne prowadzenie monitoringu problemów społecznych, jak i innych zjawisk.

Efektywna realizacja polityki społecznej w Gminie Krzywca musi być stale wspierana przez spójne i skuteczne akcje promocyjne wszelkich dobrych praktyk w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, które prowadzić mają do znacznego wzrostu świadomości społeczeństwa. W nawiązaniu do realizowanej Strategii przyjęte zostały następujące założenia:

- Realizacja powyższej Strategii ma służyć przede wszystkim mieszkańcom gminy oraz wszelkim instytucjom i organizacjom, które funkcjonują na jej terenie.

- Decyzję o przyjęciu Strategii, a także pozostałe decyzje dotyczące realizacji jej założeń podejmuje organ, jakim jest Rada Gminy.
- Strategia została opracowana wspólnie z reprezentantami społeczności gminy, co znacząco wpływa na wartość dokumentu. Podczas pracy nad Strategią wykorzystano konkretną wiedzę ludzi najlepiej znających problemy oraz potrzeby lokalnej społeczności.
- Okres planowanej realizacji: od 2016 roku do 2025 roku.
- Przyjmuje się, że powyższa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Krzywczu będzie w pełni zgodna z wyzwaniem strategicznymi polityki rozwoju regionalnego całego województwa, które zawarte zostały w dokumencie Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego do roku 2020, a także pozostałymi programami operacyjnymi, które umożliwiają korzystanie ze środków publicznych.

4.2. MISJA

Misja stanowi najogólniejszy cel podmiotu danej strategii (najczęściej wyrażany w jednym zdaniu), który zawiera opis wizji przyszłości gminy oraz jej główne pola przyszłej aktywności w zakresie pomocy społecznej. Misję dla Gminy Krzywczu określono w perspektywie do roku 2020 na bazie Misji Gminy sformułowanej bezpośrednio w Strategii Rozwoju Gminy, wcielonej w życie Uchwałą Rady Gminy Nr 250/XX/2000 z dnia 18.12.2000 r.

Ze uwagi na swój indywidualny charakter i funkcje, jakie spełnia dana misja, jej zasięg czasowy ma prawo wybiegać poza ogólną perspektywę przyjętą w strategii, wyróżniając w ten sposób nadrzędne wartości (tj. zasady), którymi gmina będzie się kierowała również w dalekiej przyszłości, podejmując odpowiednie działania na rzecz realizacji własnej wizji rozwoju.

Misja Gminy Krzywczu do roku 2020:

„Efektywne zaspokojenie potrzeb mieszkańców gminy zapewniające godne warunki życiowe, rozwój społeczeństwa lokalnego oraz poczucie stabilizacji w przyszłości”.

Misja Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywczu do roku 2026

„W Gminie Krzywczu zapewniamy odpowiednie wsparcie dla osób zagrożonych marginalizacją społeczną oraz zawodową, a także sprzyjamy tworzeniu optymalnych warunków do wszechstronnego rozwoju społecznego mieszkańców naszej gminy”.

4.3. CELE STRATEGICZNE I CELE SZCZEGÓŁOWE

Cel definiowany jest najczęściej jako stan, który zamierzamy osiągnąć w przyszłości.

Cele strategiczne określają w głównej mierze to, jaką gminą/społecznością chcemy zostać oraz co powinno się robić bądź czego nie powinno się robić w tej kwestii na terenie gminy. Cele strategiczne najczęściej związane są z decyzjami dotyczącymi efektywnej alokacji zasobów oraz potencjałów gminy.

Cele strategiczne wyznaczają podstawowy kierunek rozwoju gminy jako całości oraz są konkretyzacją wobec misji rozwoju gminy. Sformułowane są ogólnie jako cele funkcjonalne, tj. wyrażające pożądane funkcje czy potrzeby, które powinny zostać zrealizowane (zaspokojone) przez gminę w określonym czasie. Mimo swojej ogólności cele strategiczne są ściśle związane z konkretną rzeczywistością, ponieważ zostały sformułowane na bazie diagnozy obecnej sytuacji w gminie oraz związane są z prognozą przyszłych zmian na jej terenie.

Powinno się je traktować w kategoriach celów czyli procesów rozwojowych, które służyć mają lepszemu zaspokajaniu różnorodnych potrzeb mieszkańców i gospodarki, a także przyczyniających się do znacznego wzrostu konkurencyjności bądź rangi gminy w regionie.

Systemem dynamiczny, jaki stanowi gmina stale się rozwija. Dokonują się w nim również wielorakie przekształcenia, dlatego też bardziej stosownym jest korzystanie z dynamicznego modelu wyobrażania przyszłości gminy, którego główną podstawę stanowi misja rozwoju i cele strategiczne (cele - procesy rozwoju).

Realizacja wszelkich zapisów misji oraz celów strategicznych nigdy nie jest aktem jednorazowym, lecz ciągły i długotrwałym procesem wzrostu jakości życia mieszkańców oraz atrakcyjności inwestycyjnej całej gminy. Oczywiście intencją władz samorządowych jest sukcesywne dążenie do tego, żeby dana gmina stała się w gminą nowoczesną, wielofunkcyjną, przedsiębiorczą oraz zamożną, przy zachowaniu odpowiednich walorów i zasobów środowiska naturalnego i kulturowego, czyli minimalizującą występowanie niekorzystnych zjawisk społecznych.

Wszystkie cele strategiczne, które wykraczają poza statutowe cele bądź zadania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej realizowane będą przez inne podmioty, które posiadają odpowiednie kompetencje np. Powiatowy Urząd Pracy w Przemyślu.

Głównym Celem Strategicznym przyjętym w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Krzywcza jest:

„Widoczne podniesienie jakości życia społeczności lokalnej w Gminie Krzywcza oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu”

Cele szczegółowe określono w poszczególnych sferach aktywności społecznej gminy, dla których zostały zdefiniowane konkretne problemy.

Cele szczegółowe w obszarze zabezpieczenia materialnego:

- ograniczenie zjawiska ubóstwa;
- ograniczenie poziomu bezrobocia.

Cele szczegółowe w obszarze edukacji publicznej oraz opieki nad dziećmi:

- dożywianie dostępne dla dzieci oraz młodzieży;
- rozszerzona oferta różnorodnych zajęć opiekuńczo-wychowawczych na terenie szkół oraz poza nimi;
- dostęp do oferty bezpłatnych zajęć edukacyjnych dla osób dorosłych;
- poszerzenie oferty zajęć dla dzieci z różnorodnymi dysfunkcjami oraz wadami postawy.

Cele szczegółowe w obszarze ochrony zdrowia:

- znaczna poprawa dostępności do opieki całodobowej nad osobami chorymi oraz obłożnie chorymi;
- poprawa dostępności do usług lekarzy specjalistów;
- udostępnienie pomocy psychologicznej i prawnej, a także poradnictwa specjalistycznego.

Cele szczegółowe w obszarze pomocy społecznej, polityki prorodzinnej, a także jakości zamieszkania:

- wysoka i szybka zdolność reagowania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we wszelkich sytuacjach kryzysowych;
- zapewniona dzienna oraz całodobowa opieka dla osób starszych;
- poszerzona i dostosowana do potrzeb oferta pomocy rodzinom wielodzietnym;
- znaczna poprawa dostępności do obiektów użyteczności publicznej dla osób w podeszłym wieku bądź niepełnosprawnych;
- udostępnienie mieszkań socjalnych, kryzysowych i chronionych;
- zapewnienie posiłków dla osób dorosłych, które wymagają dożywiania;
- znaczne zwiększenie aktywności zawodowej osób, które systematycznie korzystają z pomocy społecznej;
- utworzenie lokalnego wolontariatu.

Cele szczegółowe w obszarze kultury:

- stworzenie atrakcyjnej i nieodpłatnej oferty kulturalnej dla wszystkich grup wiekowych;
- atrakcyjna oferta lokalnych bibliotek;
- promowanie tradycji i dziedzictwa kulturowego.

Cele szczegółowe w obszarze bezpieczeństwa oraz rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii:

- zapewniona fachowa opieka ofiarom przemocy domowej;

- ograniczenie zjawiska wszelkich uzależnień (od alkoholu, narkotyków bądź hazardu);
- ograniczenie i zapobieganie zjawisku stosowania używek przez młodzież i dzieci (alkohol, papierosy lub dopalacze).

Cele szczegółowe w obszarze kontaktów społecznych oraz aktywności społecznej:

- znaczna poprawa stopnia integracji społeczności lokalnej;
- zwiększenie i stymulowanie aktywności społecznej mieszkańców;
- zwiększenie aktywności wszelkich organizacji pozarządowych oraz rozwinięta współpraca organizacji pozarządowych z lokalnymi władzami;
- ograniczenie marginalizacji cyfrowej mieszkańców gminy.

4.4. OKREŚLENIE WSKAŹNIKÓW REALIZACJI CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Podczas całego etapu realizacji strategii kluczowym działaniem jest monitoring, czyli dokładniej proces systematycznego zbierania oraz analizowania ilościowych, jak i jakościowych informacji na temat aktualnie wdrażanych działań operacyjnych w ramach przyjętej strategii. Monitoring powinien odbywać się zarówno w aspekcie finansowym, jak i rzeczowym oraz mieć na celu zapewnienie zgodności realizacji wszelkich działań operacyjnych strategii z przyjętymi wcześniej założeniami oraz celami. Niezwykle ważnym instrumentem monitoringu są wszelkie obiektywnie weryfikowalne wskaźniki, opisujące cele działań operacyjnych w kategoriach operacyjnie mierzalnych. Zapewniają one podstawy dla mierzenia wydajności stosowanych rozwiązań. Specyfikacja tych wskaźników daje możliwość sprawdzenia wykonalności celów, a także formuje bazę dla ogólnego systemu monitorowania projektu, programu bądź strategii.

Pośród najważniejszych funkcji wskaźników wymienia się następujące właściwości:

- Wskaźniki są niezwykle pomocne przy ustalaniu wartości docelowych dla projektu, programu bądź strategii oraz określaniu zakresu, w jakim realizowane są założone wyniki.
- Wskaźniki są środkiem, który w wymierny sposób ilustruje to, co właściwie zostało zrobione w relacji do działań planowanych pod kątem ilościowym oraz jakościowym, a także terminowości. Umożliwiają one zatem obiektywną weryfikację tego, w jakim stopniu zostały osiągnięte cele.
- Wskaźniki są niezbędne podczas kontroli postępu w realizacji założeń oraz prawidłowości w realizacji zadań.

Wskaźniki określono dla poszczególnych celów szczegółowych w każdej ze stref aktywności społecznej przejawiającej problemy społeczne. Wskaźniki zdefiniowane zostały na poziomie produktów oraz rezultatów.

Tabela 17. Zestawienie celów strategicznych oraz proponowanych wskaźników ich realizacji

Cel strategiczny: Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Gminy Krzywca oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	
Cele szczegółowe	Proponowane wskaźniki realizacji celów
<i>Zabezpieczenie materialne</i>	
1. Ograniczenie zjawiska ubóstwa.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość osób/rodzin, które korzystają z pomocy oraz wsparcia opieki społecznej z powodu zjawiska ubóstwa [osób].
2. Ograniczenie poziomu bezrobocia.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość bezrobotnych mieszkańców gminy Krzywca [osób].
<i>Edukacja publiczna i opieka nad dziećmi</i>	
3. Dożywianie dostępne dla dzieci oraz młodzieży.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość dzieci/młodzieży, które korzystają z dożywiania [osób]
4. Rozszerzona oferta różnorodnych zajęć opiekuńczo-wychowawczych na terenie szkół oraz poza nimi.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość godzin zajęć pozalekcyjnych w szkołach [godz./rok] Ilość dzieci /młodzieży, które uczestniczą w zajęciach pozalekcyjnych w szkołach [osób/rok] Ilość godzin zajęć pozalekcyjnych organizowanych poza placówkami szkolnymi [godz./rok] Ilość dzieci/młodzieży uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych organizowanych poza placówkami szkolnymi [osób/rok]
5. Dostęp do oferty bezpłatnych zajęć edukacyjnych dla osób dorosłych.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość bezpłatnych szkoleń bądź kursów dla dorosłych [szt.] Ilość osób dorosłych uczestniczących w bezpłatnych szkoleniach bądź kursach [osób/rok]
6. Poszerzenie oferty zajęć dla dzieci z różnorodnymi dysfunkcjami oraz wadami postawy.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość ofert opieki nad dziećmi z dysfunkcjami [szt.] Ilość dzieci z różnymi dysfunkcjami objętych opieką [osób] Ilość ofert zajęć nad dziećmi z wadami postawy [szt.] Ilość dzieci z wadami postawy oraz dysfunkcjami objętych zajęciami [osób]

Ochrona zdrowia	
7. Poprawa dostępności do usług lekarzy specjalistów.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość lekarzy specjalistów przyjmujących pacjentów na obszarze gminy [osób] Ilość zorganizowanych wydarzeń, które zwiększyły dostęp do lekarzy specjalistów [szt.]
8. Znaczna poprawa dostępności do opieki całodobowej nad osobami chorymi oraz obłożnie chorymi.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość uruchomionych obiektów opieki dla osób starczych chorych/obłożnie chorych [osób] Ilość osób chorych bądź obłożnie chorych objętych opieką [osób]
9. Udostępnienie pomocy psychologicznej i prawnej, a także poradnictwa specjalistycznego.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość gabinetów poradnictwa specjalnego oraz porad prawnych i psychologicznych [szt.] Ilość osób korzystających z usług gabinetów poradnictwa specjalnego lub porad prawnych i psychologicznych [osób/rok]
Pomoc społeczna, polityka prorodzinna oraz jakość zamieszkiwania	
10. Wysoka i szybka zdolność reagowania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we wszelkich sytuacjach kryzysowych.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość osób (ankietowanych) zadowolonych z obecnego funkcjonowania GOPS [szt.]
11. Zapewnienie posiłków dla osób dorosłych, które wymagają dożywiania.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość osób dorosłych, które objęto programem dożywiania [osób]
12. Znaczne zwiększenie aktywności zawodowej osób, które systematycznie korzystają z pomocy społecznej.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość osób korzystających systematycznie z pomocy społecznej, które znalazły pracę [osób]
13. Zapewniona dzienna oraz całodobowa opieka dla osób starszych.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość uruchomionych domów dziennego pobytu [szt.] Ilość osób starszych bądź seniorów objętych opieką dzienną [osób]
14. Znaczna poprawa dostępności do obiektów użyteczności publicznej dla osób w podeszłym wieku bądź niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość obiektów, w których zostały zlikwidowane bariery architektoniczne [szt.]
15. Udostępnienie mieszkań socjalnych, kryzysowych i chronionych.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość nowych mieszkań socjalnych [szt.] Ilość mieszkań chronionych [szt.]
16. Poszerzona i dostosowana do potrzeb oferta pomocy rodzinom wielodzietnym.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość rodzin wielodzietnych, które objęto wsparciem i pomocą [szt.]
17. Utworzenie lokalnego wolontariatu.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość osób zaangażowanych w wolontariat [osób]

Kultura	
18. Stworzenie atrakcyjnej i nieodpłatnej oferty kulturalnej dla wszystkich grup wiekowych.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość wydarzeń bądź aktywności kulturalnych na terenie Gminy Krzywca [szt.] Ilość osób jako biernych uczestników życia kulturalnego gminy [osób] Ilość osób aktywnie uczestniczących w życiu kulturalnym gminy [osób]
19. Atrakcyjna oferta lokalnych bibliotek.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość użytkowników bibliotek [osób]
20. Promowanie tradycji i dziedzictwa kulturowego.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość imprez, które mają na celu zachowanie tradycji, dziedzictwa kulturowego oraz historycznego [szt.] Ilość osób zaangażowanych w organizację takich imprez bądź inne działania mające na celu kultywowanie tradycji lokalnej [osób] Ilość wykonanych projektów mających na celu zachowanie i kultywowanie tradycji, dziedzictwa kulturowego, a także historycznego [szt.]
Bezpieczeństwo, rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii	
21. Zapewniona fachowa opieka ofiarom przemocy domowej.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość osób będących ofiarami przemocy domowej objętych opieką [osób]
22. Ograniczenie zjawiska wszelkich uzależnień (od alkoholu, narkotyków bądź hazardu).	<ul style="list-style-type: none"> Ilość osób sklasyfikowanych jako zagrożone nadużywaniem alkoholu, narkotyków bądź uzależnione od hazardu [osób]
Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia opieki społecznej z powodu alkoholizmu lub innych uzależnień [szt.]	
23. Ograniczenie i zapobieganie zjawisku stosowania używek przez młodzież i dzieci (alkohol, papierosy lub dopalacze).	<ul style="list-style-type: none"> Ilość dzieci/młodzieży notowanych jako realnie zagrożone z tytułu korzystania z używek [osób]
Kontakty społeczne i aktywności społeczne	
24. Zwiększenie i stymulowanie aktywności społecznej mieszkańców.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość funkcjonujących gminnych organizacji pozarządowych [szt.] Ilość członków lokalnych organizacji pozarządowych [osób] Ilość podjętych akcji charytatywnych względem osób dotkniętych niedostosowaniem społecznym [szt.] Ilość osób/wolontariuszy uczestniczących w rozmaitych akcjach charytatywnych względem osób dotkniętych niedostosowaniem społecznym [osób];

25. Znaczna poprawa stopnia integracji społeczności lokalnej.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość zorganizowanych na terenie gminy imprez integrujących mieszkańców[szt.] Ilość uczestników wszelkich imprez integrujących mieszkańców gminy [osób] Ilość osób objętych projektami integrującymi mieszkańców [osób] Ilość zrealizowanych projektów integrujących mieszkańców gminy [szt.]
26 Zwiększenie aktywności wszelkich organizacji pozarządowych oraz rozwinięta współpraca organizacji pozarządowych z lokalnymi władzami.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość funkcjonujących gminnych organizacji pozarządowych współpracujących z lokalnymi władzami [szt.] Ilość wspólnych inicjatyw władz lokalnych oraz organizacji pozarządowych z terenu gminy Krzywca [szt.]
27. Ograniczenie marginalizacji cyfrowej mieszkańców gminy.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość punktów nieodpłatnego dostępu do Internetu [osób]

Źródło: Opracowanie własne

4.5. USTALENIE PRIORYTETÓW

Wszystkie Cele szczegółowe zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Krzywca zostały zhierarchizowane jako cele: wysokopriorytetowe, średniopriorytetowe oraz niskopriorytetowe. Takie uszeregowanie celów zostało przyporządkowane odpowiedniej hierarchizacji zidentyfikowanych w gminie problemów. Uszeregowanie poszczególnych celów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 18. Hierarchizacja celów szczegółowych

<i>Cele wysokopriorytetowe</i>
<ul style="list-style-type: none"> ograniczenie zjawiska ubóstwa, ograniczenie poziomu bezrobocia, wysoka i szybka zdolność reagowania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we wszelkich sytuacjach kryzysowych, zapewniona dzienna oraz całodobowa opieka dla osób starszych, poszerzona i dostosowana do potrzeb oferta pomocy rodzinom wielodzietnym, znaczna poprawa dostępności do obiektów użyteczności publicznej dla osób w podeszłym wieku bądź niepełnosprawnych, udostępnienie mieszkań socjalnych, kryzysowych i chronionych, zapewnienie posiłków dla osób dorosłych, które wymagają dożywiania,

- znaczne zwiększenie aktywności zawodowej osób, które systematycznie korzystają z pomocy społecznej,
- utworzenie lokalnego wolontariatu,
- zapewniona fachowa opieka ofiarom przemocy domowej,
- ograniczenie zjawiska wszelkich uzależnień (od alkoholu, narkotyków bądź hazardu),
- ograniczenie i zapobieganie zjawisku stosowania używek przez młodzież i dzieci (alkohol, papierosy lub dopalacze),
- dożywianie dostępne dla dzieci oraz młodzieży.

Cele średnio i niskopriorytetowe

- rozszerzona oferta różnorodnych zajęć opiekuńczo-wychowawczych na terenie szkół oraz poza nimi,
- dostęp do oferty bezpłatnych zajęć edukacyjnych dla osób dorosłych,
- poszerzenie oferty zajęć dla dzieci z różnorodnymi dysfunkcjami oraz wadami postawy,
- znaczna poprawa dostępności do opieki całodobowej nad osobami chorymi oraz obłożnie chorymi,
- poprawa dostępności do usług lekarzy specjalistów,
- udostępnienie pomocy psychologicznej i prawnej, a także poradnictwa specjalistycznego,
- stworzenie atrakcyjnej i nieodpłatnej oferty kulturalnej dla wszystkich grup wiekowych,
- atrakcyjna oferta lokalnych bibliotek,
- promowanie tradycji i dziedzictwa kulturowego,
- znaczna poprawa stopnia integracji społeczności lokalnej,
- zwiększenie i stymulowanie aktywności społecznej mieszkańców,
- zwiększenie aktywności wszelkich organizacji pozarządowych oraz rozwinięta współpraca organizacji pozarządowych z lokalnymi władzami,
- ograniczenie marginalizacji cyfrowej mieszkańców gminy,
- utworzenie konkretnego systemu wsparcia dla rodzin wielodzietnych takich jak np. Samorządowa Karta Dużej Rodziny,
- utworzenie odpowiedniego systemu wsparcia dla rodzin w różnym stopniu dotkniętych dysfunkcjami społecznymi,
- skuteczne zapobieganie społecznej izolacji oraz marginalizacji najsłabszych bądź najbardziej zagrożonych rodzin/osób,
- zainicjowanie i organizacja grup samopomocy,
- uczestnictwo w organizowaniu różnorodnych akcji charytatywnych na rzecz ubogich mieszkańców gminy,
- wspieranie pracą socjalną osób ubogich (jak i również zawieranie kontraktów socjalnych),
- stworzenie i realizacja bądź współudział w realizacji programów oraz projektów na rzecz wszystkich zagrożonych/dotkniętych ubóstwem, a także rodzin wielodzietnych,

<ul style="list-style-type: none"> • sprawna aktywizacja lokalnego rynku pracy, • promocja oraz pełne wsparcie samozatrudnienia, • aktywizacja zawodowa/społeczna osób korzystających z pomocy społecznej, • współpracowanie z Powiatowym Urzędem Pracy w ramach upowszechniania ofert pracy, a także wszelkich informacji o usługach poradnictwa zawodowego bądź szkoleniach dla osób bezrobotnych, • praca socjalna dla osób bezrobotnych, • realizacja różnorodnych, często współfinansowanych ze środków zewnętrznych, projektów aktywizujących bezrobotnych, • podejmowanie owocnej współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami ekonomii społecznej (o ponadgminnym zasięgu działania), 	
<ul style="list-style-type: none"> • znaczne zwiększenie dostępności opieki przedszkolnej, • dożywianie dostępne dla dzieci oraz młodzieży, • rozszerzona oferta różnorodnych zajęć opiekuńczo-wychowawczych na terenie szkół oraz poza nimi, • dostęp do oferty bezpłatnych zajęć edukacyjnych dla osób dorosłych, • poszerzenie oferty zajęć dla dzieci z różnorodnymi dysfunkcjami oraz wadami postawy. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba miejsc wychowania przedszkolnego w pełni dostosowana do aktualnych potrzeb gminy, • wspieranie i pomaganie podmiotom chcącym uruchomić obiekty wychowania przedszkolnego, • stworzenie świetlic socjoterapeutycznych oraz środowiskowych z zajęciami dla dzieci, • wyposażenie wszystkich placówek oświatowych w niezbędny sprzęt oraz pomoce dydaktyczne, • pełna modernizacja, a także rozwój bazy placówek oświatowych, • pedagogizacja rodziców, • poszerzenie oferty zajęć pozaszkolnych dla dzieci, • realizacja różnorodnych programów i projektów edukacyjnych przeznaczonych dla osób dorosłych, • stworzenie dostosowanej do osób dorosłych oferty edukacyjnej we współpracy m.in. z instytucjami oświatowymi
<ul style="list-style-type: none"> • znaczna poprawa dostępności do opieki całodobowej nad osobami chorymi oraz obłożnie chorymi, • poprawa dostępności do usług lekarzy specjalistów, • udostępnienie pomocy psychologicznej i prawnej, a także poradnictwa specjalistycznego. 	<ul style="list-style-type: none"> • sprzyjanie oraz wspieranie powstawania obiektów takich jak Zakłady Opiekuńczo-Lecznice w gminie, • sprzyjanie oraz wspieranie powstawania gabinetów lekarzy specjalistów,

	<ul style="list-style-type: none"> • nawiązywanie współpracy z PCPR, PUP oraz PFRON w ramach rehabilitacji społecznej, a także zawodowej osób niepełnosprawnych, • likwidacja wszelkich barier architektonicznych, • zapobieganie izolacji bądź marginalizacji społecznej osób niepełnosprawnych, • tworzenie i realizacja projektów, które integrować będą osoby niepełnosprawne ze środowiskiem, • przeciwdziałanie chorobom cywilizacyjnym, a także propagowanie troski o swoją sprawność oraz kondycję fizyczną, • ćwiczenia rozpowszechniające zasady udzielania pierwszej pomocy, • rozpowszechnianie zasad racjonalnego stylu odżywiania się, • rozpowszechnianie wiedzy odnośnie profilaktyki zdrowotnej, • znaczne podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy.
<ul style="list-style-type: none"> • wysoka i szybka zdolność reagowania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we wszelkich sytuacjach kryzysowych, • zapewniona dzienna oraz całodobowa opieka dla osób starszych, • poszerzona i dostosowana do potrzeb oferta pomocy rodzinom wielodzietnym • znaczna poprawa dostępności do obiektów użyteczności publicznej dla osób w podeszłym wieku bądź niepełnosprawnych, • udostępnienie mieszkań socjalnych, kryzysowych i chronionych, • zapewnienie posiłków dla osób dorosłych, które wymagają dożywiania; 	<ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie niezbędnych szkoleń bądź kursów dla kadry GOPS w Gminie Krzywca, • dokształcanie zespołu interdyscyplinarnego dzięki szkoleniom i zajęciom warsztatowym, • dostosowywanie aktualnej bazy lokalowej GOPS w Krzywcy oraz jej odpowiednie i pełne wyposażenie, • tworzenie oraz realizacja programów na rzecz osób, które dotknięte zostały ubóstwem, • objęcie podstawową pomocą finansową, rzeczową oraz psychologiczną i prawną wszystkich znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej osób bądź rodzin,

<ul style="list-style-type: none"> • znaczne zwiększenie aktywności zawodowej osób, które systematycznie korzystają z pomocy społecznej, • utworzenie lokalnego wolontariatu. • 	<ul style="list-style-type: none"> • obejmowanie najwyższą opieką dzieci funkcjonujących w rodzinach źle prosperujących bądź patologicznych, • owocna współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w ramach pomocy rodzinom z różnymi problemami, • budowa dodatkowych mieszkań socjalnych, chronionych oraz kryzysowych, • adaptacja już istniejących obiektów na powyższe rodzaje mieszkań.
<ul style="list-style-type: none"> • zapewnianie pomocy finansowej bądź rzeczowej osobom, które znajdują się w trudnej sytuacji materialnej oraz organizowanie dożywiania dla, • poszerzanie oferty usług opiekuńczych, • stworzenie odpowiedniej formy dziennego pobytu dla seniorów - Dom Dziennego Pobytu bądź Klub Seniora, • stworzenie zorganizowanej, całodobowej formy pobytu dla seniorów, • uruchomienie spójnego systemu wsparcia dla wielodzietnych rodzin - Samorządowa Karta Dużej Rodziny, • współpraca z różnymi organizacjami pozarządowymi, które prowadzi działalność na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych, • utworzenie i prowadzenie wolontariatu poprzez angażowanie osób, które są chętne wspierać osoby starsze oraz niepełnosprawne, • organizowanie różnorodnych, aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby w podeszłym wieku, • udzielanie pomocy żywnościowej m.in. poprzez akcje charytatywne. 	
<ul style="list-style-type: none"> • stworzenie atrakcyjnej i nieodpłatnej oferty kulturalnej dla wszystkich grup wiekowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwijanie aktywności społecznej i kulturalnej dzieci, młodzież i dorosłych w Gminie Krzywcza dzięki wykorzystaniu lokalnych obiektów kultury, • wspieranie społecznych animatorów oraz instruktorów kultury, • odpowiednie edukowanie animatorów i społecznych instruktorów kultury, sportu, rekreacji, a także wypoczynku, • dopasowanie liczebności kadry wszelkich animatorów i instruktorów aktualnych potrzeb społeczeństwa,

	<ul style="list-style-type: none"> • aktywne rozwijanie świadomości społeczności lokalnej gminy w zakresie ważności potrzeb kultury oraz rozwoju duchowego dzięki systematycznej organizacji atrakcyjnych imprez bądź promocję dobrych praktyk, • poszerzanie oraz ułatwianie dostępu do oferty kulturalnej dla mieszkańców poszczególnych miejscowości gminy, • zwiększenie oferty imprez masowych oraz plenerowych, • uatrakcyjnianie oferty lokalnych bibliotek, • zaopatrzenie zespołów artystycznych w niezbędny sprzęt oraz stroje, • nieodpłatne udostępnianie odpowiedniej bazy technicznej do prowadzenia działalności lokalnych zespołów artystycznych w celu promocji gminy Krzywca, • wspieranie i sponsorowanie działalności zespołów artystycznych, także w uczestnictwie w imprezach poza gminą.
<ul style="list-style-type: none"> • zapewniona fachowa opieka ofiarom przemocy domowej, • ograniczenie zjawiska wszelkich uzależnień (od alkoholu, narkotyków bądź hazardu). 	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie powszechnego dostępu do wsparcia psychologicznego, prawnego oraz społecznego dla rodzin, które dotknięte zostały przemocą domową oraz problemami z alkoholizmem, narkotykami lub innymi uzależnieniami, • Wzrost liczby działań edukacyjnych oraz informacyjnych w obszarze przemocy domowej i wszelkich używek skierowanych do dzieci oraz młodzieży.
<ul style="list-style-type: none"> • ograniczenie i zapobieganie zjawisku stosowania używek przez młodzież i dzieci (alkohol, papierosy lub dopalacze). 	<ul style="list-style-type: none"> • organizacja i udział w kampaniach społecznych prowadzonych na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej,

	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększanie dostępności do pomocy terapeutycznej oraz rehabilitacyjnej w obszarze profilaktyki uzależnień, a także przeciwdziałania przemocy w rodzinie, • utworzenie i realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, jak i również programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, • wdrażanie profilaktycznej działalności informacyjnej oraz edukacyjnej, głównie skierowanych dla dzieci oraz młodzieży.
<ul style="list-style-type: none"> • znaczna poprawa stopnia integracji społeczności lokalnej, • zwiększenie i stymulowanie aktywności społecznej mieszkańców, • zwiększenie aktywności wszelkich organizacji pozarządowych oraz rozwinięta współpraca organizacji pozarządowych z lokalnymi władzami, • ograniczenie marginalizacji cyfrowej mieszkańców gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzenie i prowadzenie Klubów integracji, • wprowadzanie działań uświadamiających mieszkańców gminy oraz likwidujących obojętność bądź niechęć środowiska wobec osób, które dotknięte są niedostosowaniem społecznym, • promowanie i zachęcanie mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu różnorodnych problemów społecznych oraz wspieranie wszelkich inicjatyw społecznych, • sprzyjanie powstawaniu nowych organizacji w gminie Krzywca, funkcjonujących w obszarze polityki społecznej, a także zachęcanie istniejących już organizacji do działań w tym obszarze, • wykonywanie projektów w ramach aktywizacji społecznej z działającymi na terenie gminy bądź powiatu organizacjami pozarządowymi, • współpraca gminnych organizacji pozarządowych ze szkołami w celu realizacji projektów edukacyjnych oraz wychowawczych,

	<ul style="list-style-type: none"> • stymulowanie środowisk lokalnych przez tworzenie różnych organizacji pozarządowych, • udzielanie niezbędnej pomocy organizacjom w celu skutecznego pozyskiwania środków pomocowych, które przeznaczone zostałyby na działania prospołeczne, • udostępnianie społeczności bezpłatnych punktów dostępu do Internetu, • wcielenie w życie projektów dotyczących ograniczania marginalizacji cyfrowej osób, które wykluczone zostały z powodu ubóstwa i innych.
--	--

Źródło: Opracowanie własne

4.6. ZADANIA REALIZACYJNE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zrealizowanie powyższych celów jest możliwe dzięki zainicjowaniu zadań realizacyjnych. Zadania realizacyjne zdefiniować można jako sposoby działania związane z realizacją konkretnych celów strategicznych. Określane są one na podstawie zidentyfikowanych czynników rozwojowych. W tym rozumieniu zadania realizacyjne określają, co powinno się robić, aby osiągnąć założone sobie cele, czyli charakteryzują przedsięwzięcia służące, które posłużą mają osiągnięciu wyznaczonych celów szczegółowych oraz mogą zostać sformułowane jako: programy, projekty (bardziej złożone przedsięwzięcia, które realizuje wiele jednostek/partnerów czy stanowisk) bądź zadania (które mogą zostać przypisane pojedynczym jednostkom czy stanowiskom) oraz polityki szczegółowe. Tworzą one element wdrożeniowy strategii. Są ściśle związane z konkretną relacją, która występuje pomiędzy gminą, a jej bliskim otoczeniem.

Zarówno programy, jak i projekty będą podejmowane przez podmiot Strategii, który stanowi Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzywczu, a także Gmina Krzywczu oraz wszelkie pozostałe podmioty, organizacje bądź instytucje, tj. partnerzy realizacji Strategii.

Zadania w głównej mierze będą podejmowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzywczu, mogą być one zlecone oraz przedsięwzięte w ramach posiadanych przez podmiot kompetencji.

Polityki szczegółowe stanowią różnego rodzaju przepisy prawa lokalnego, których zadaniem jest wspieranie rozwiązywania gminnych problemów społecznych, a zatem podejmowane są one przez Radę Gminy.

Wszelkie zadania realizacyjne wyznaczono dla poszczególnych sfer aktywności społecznej. Realizacja wszelkich wyznaczonych działań znacznie przyczyni się do osiągnięcia celów szczegółowych oraz celu strategicznego założonych w odniesieniu do misji określonej w Strategii. Zadania będą realizowane poprzez opracowanie odpowiednich projektów, programów, a także zadań bądź polityk szczegółowych.

4.7. HARMONOGRAM NAJWAŻNIEJSZYCH ZADAŃ ZWIĄZANYCH Z REALIZACJĄ STRATEGII

Ustalona Strategia przedmiotowa dotyczy konkretnego okresu programowania w Unii Europejskiej w obszarze budżetu Wspólnoty na lata 2014-2020. Zadania zadeklarowane do podjęcia w ramach realizacji powyższej Strategii mają na celu rozwiązanie wszystkich zidentyfikowanych wcześniej problemów społecznych, uszeregowanych według stopnia ich ważności. Niezbędne jest zatem rozpoczęcie realizacji Strategii od zainicjowania zadań, które mają przyczynić się do rozwiązywania problemów wysokopriorytetowych, a tym samym osiągnięcia przypisanych im celów.

Okres realizacji, który założono w ramach projektu został podzielony na odpowiednie podokresy, które związane zostały z opracowaniem i przyjęciem Strategii i realizacją działań dotyczących celów wysoko-, średnio- oraz nisko-priorytetowych. Po zakończeniu realizacji Strategii została dodatkowo przewidziana jej ewaluacja ex-post.

Na poniższym schemacie załączony został Harmonogram zadań związanych z realizacją powyższej Strategii.

Harmonogram zadań związanych z realizacją Strategii:

Etap I: Rok 2015-2016

Opracowanie oraz przyjęcie Strategii,

Etap II: Lata 2016-2020

Realizacja działań dotyczących celów wysokopriorytetowych,

Etap III: Lata 2020-2022

Realizacja działań dotyczących celów średniopriorytetowych,

Etap IV: Lata 2022-2024

Realizacja działań dotyczących celów niskopriorytetowych,

Etap V: Lata 2024-2027

Ewaluacja ex-post Strategii,

Źródło: opracowanie własne

Powyższy podział okresu realizacji Strategii na odpowiednie podokresy ma charakter ramowy. Proponowana Strategia jest dokumentem w pełni elastycznym oraz „otwartym”, a zatem przyporządkowanie wymienionych celów do ich podokresów ma charakter kierunkowy, a podczas jej realizacji może zaistnieć konieczność odpowiedniego dostosowania hierarchii do aktualnej sytuacji.

Szczegółowo opracowany harmonogram planowanych do wdrożenia zadań z uwzględnieniem konkretnych realizatorów oraz partnerów, jak i źródeł finansowania przedstawia poniższa tabela.

Tabela 19. Harmonogram planowanych do wdrożenia zadań na terenie gminy Krzywczu

Lp.	Nazwa zadania realizacyjnego	Lata realizacji	Odpowiedzialny / koordynator	Partnerzy	Źródła finansowania
1.	Aktywizacja oraz integracja osób, których dotknęło zagrożenie ubóstwem bądź wykluczeniem społecznym.	Realizacja projektu w okresie 2014-2020	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.	– Urząd Gminy; – organizacje pozarządowe.	– Budżet gminy; – źródła zewnętrzne (EFS).
2.	Poprawa poziomu kształcenia ogólnego w gminie.	Realizacja projektu w okresie 2014-2020	Placówki oświatowe na terenie gminy.	– Urząd Gminy; – organizacje pozarządowe.	– Budżet gminy; – źródła zewnętrzne (EFS).
3.	Poprawa i modernizacja infrastruktury gminnych budynków.	Realizacja projektu w okresie 2014-2020	Urząd Gminy oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.	– Placówki oświatowe.	– Budżet gminy.
4.	Poprawa oraz modernizacja infrastruktury budynków, które przeznaczono na mieszkania wspomagane, chronione oraz socjalne.	Realizacja projektu w okresie 2014-2020	Organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorcy działający na terenie gminy.	– Urząd Gminy.	– Źródła zewnętrzne (EFS).
5.	Ułatwienie dostępu do usług społecznych oraz zdrowotnych.	Realizacja projektu w okresie 2014-2020	Urząd Gminy oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.	– Organizacje pozarządowe.	– Budżet gminy; – źródła zewnętrzne.
6.	Zwiększenie liczby placówek wychowania przedszkolnego w gminie.	Realizacja projektu w okresie 2014-2020	Urząd Gminy oraz Zespół Obsługi Szkół.	– Placówki oświatowe; – organizacje pozarządowe.	– Budżet gminy; – źródła zewnętrzne.

Lp.	Nazwa zadania realizacyjnego	Lata realizacji	Odpowiedzialny / koordynator	Partnerzy	Źródła finansowania
7.	Udzielanie kompleksowego wsparcie dla rodzin w pełnionych funkcjach wychowawczych, opiekuńczych oraz socjalnych.	Ciągle zadania 2015-2024	Urząd Gminy oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.	– Placówki oświatowe; – PCPR; – kuratorzy; – GKRPA.	– Budżet gminy; – źródła zewnętrzne.
8.	Rewitalizacja gminnego Programu Wspierania Rodziny.	Dokument źródłowy	Dokument źródłowy.	Dokument źródłowy.	Dokument źródłowy.
9.	Wdrożenie rządowych programów osłonowych w gminie.		W miarę potrzeb.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.	
10.	Wdrożenie Rządowej Karty Dużej Rodziny w gminie.		Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.		
11.	Udzielanie odpowiedniej pomocy finansowej bądź rzeczowej potrzebującym.	Ciągle zadania 2015-2024	Urząd Gminy oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.	– Placówki oświatowe; – organizacje pozarządowe; – PCPR.	– Budżet gminy; – źródła zewnętrzne.
12.	Udzielanie niezbędnej pomocy w formie posiłku bądź zasiłku celowego na zakup takiego posiłku.	Ciągle zadania 2015-2024	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.	– Placówki oświatowe; – samorząd gminny.	– Budżet gminy; – źródła zewnętrzne; – program rządowy.
13.	Przeciwdziałanie dotychczasowemu uzależnieniu od pomocy społecznej w gminie.	Ciągle zadania 2015-2024	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.	– Placówki oświatowe; – samorząd gminny.	– Budżet gminy; – źródła zewnętrzne.
14.	Umożliwienie dostępu do pomocy psychologicznej dla dzieci i rodziców.	Ciągle zadania 2015-2024	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.	– Placówki oświatowe; – samorząd gminny; – PCPR.	– Budżet gminy; – źródła zewnętrzne.
15.	Edukacja rodziców odnośnie pełnienia właściwych ról w rodzinie.	Ciągle zadania 2015-2024	Zespół Obsługi Szkół.	– Placówki oświatowe; – Samorząd gminny; – PCPR; – GOPS.	– Budżet gminy; – źródła zewnętrzne.
16.	Wprowadzanie w szkołach programów profilaktycznych dla dzieci oraz młodzieży.	Ciągle zadania 2015-2024	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	– Placówki oświatowe; – Samorząd gminny.	– Budżet gminy.

Lp.	Nazwa zadania realizacyjnego	Lata realizacji	Odpowiedzialny / koordynator	Partnerzy	Źródła finansowania
17.	Zapewnienie rodzinom alternatywnych form spędzania czasu wolnego.	Ciągle zadania 2015-2024	Gminny Ośrodek Kultury Bibliotek Promocji i Wypoczynku oraz Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	– Placówki oświatowe; – Samorząd gminny; – GOPS; – parafie; – przedsiębiorcy; – organizacje pozarządowe.	– Budżet gminy; – źródła zewnętrzne.
18.	Organizowanie i promowanie różnorodnych form integracji rodzin oraz realizacja programów wspierających rodziny na terenie gminy.	Ciągle zadania 2015-2024	Zespół Obsługi Szkół oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.	– Placówki oświatowe; – samorząd gminny; – GOPS; – parafie; – przedsiębiorcy.	– Budżet gminy; – źródła zewnętrzne.
19.	Nawiązanie lokalnych partnerstw w obszarze wsparcia rodziny.	Ciągle zadania 2016-2024	Urząd Gminy oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.	– GOPS; – parafie; – przedsiębiorcy.	– Budżet gminy; – źródła zewnętrzne.
20.	Stworzenie sprawnego systemu pomocy rodzinie w sytuacji traumatycznej lub kryzysowej.	Ciągle zadania 2016-2024	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.	– Placówki oświatowe; – Samorząd gminny; – PCPR; – kuratorzy; – GOPS.	– Budżet gminy; – źródła zewnętrzne.
21.	Systematyczne organizowanie wypoczynku dla dzieci oraz młodzieży.	Ciągle zadania 2016-2024	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	– Placówki oświatowe; – Samorząd gminny; – GOPS; – parafie; – przedsiębiorcy.	– Budżet gminy; – źródła zewnętrzne.
22.	Organizowanie dodatkowej pomocy dla dzieci oraz młodzieży w formie świetlic.	Ciągle zadania 2016-2024	Zespół Obsługi Szkół oraz Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	– Placówki oświatowe; – Samorząd gminny; – GOPS; – parafie; – przedsiębiorcy.	– Budżet gminy; – źródła zewnętrzne; – sponsorzy.
23.	Organizowanie odpowiedniej pomocy dla osób starszych (np. Dzienny Dom Pomocy bądź Klub Seniora).	Ciągle zadania 2015-2024	Gmina bądź inne podmioty.	– Samorząd gminny; – GOPS; – parafie; – przedsiębiorcy.	– Budżet gminy; – źródła zewnętrzne; – sponsorzy.

Źródło: Opracowanie własne.

5. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Finansowanie udzielanej pomocy społecznej jest realizowane w oparciu o założenia zapisane w Ustawie o finansach publicznych z 27 sierpnia 2009 (Dz. U. z 2013r., poz. 885 z późn. zm.), a także w Ustawie o rachunkowości (Dz. U. z 2013r., poz. 330 z późn. zm.). W ramach finansowania instytucji pomocy społecznej działających w obszarze samorządu należy odnieść się również do następujących ustaw:

- Ustawa o samorządzie gminnym – 8 marca 1990 r. (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r. poz. 1515, z późn. zm.),
- Ustawa o pomocy społecznej – 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 163, z późn. zm.).

Zasady finansowania zależą również od typu realizowanego w gminie zadania, a także formy organizacyjno-prawnej samej jednostki.

Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej finansowane są z następujących źródeł:

- środki własne,
- środki z budżetu państwa.

Przedstawiona w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych forma realizacji misji, celu strategicznego oraz poszczególnych celów szczegółowych, a także strategii działania i działań operacyjnych finansowana z następujących źródeł:

- Środki finansowe wyznaczone z budżetu gminy Krzywca w ramach finansowania zadań własnych gminy w obszarze pomocy społecznej, a także w innych obszarach Strategii;
- środki finansowe pozyskane z Budżetu Państwa, które przeznaczone zostaną na zadania zlecone gminie przez rządową administrację;
- środki pozyskane z funduszy krajowych (tj. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Ochrony Środowiska oraz Fundusz Mieszkaniowy);
- środki finansowe pozyskane z Programów Operacyjnych, finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, a także z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Najistotniejsze znaczenie dla wykorzystania pozyskanych środków zewnętrznych w ramach dofinansowania wszelkich działań inwestycyjnych bądź nieinwestycyjnych będą miały następujące czynniki: potencjał absorpcyjny gminy Krzywca i innych potencjalnych beneficjentów, to znaczy zdolność do uzupełnienia dotychczasowych środków pomocowych środkami własnymi, a także aktywność i umiejętność zarządzania, czyli przygotowania i wdrażania wszelkich programów bądź projektów, które ukierunkowane są na realizację przyjętej misji w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Krzywca.

6. SYSTEM WDROŻENIA, MONITORINGU I EWALUACJI

System dotyczący wdrażania, monitorowania oraz oceny Strategii, a w tym sposób prowadzenia podstawowej komunikacji społecznej prezentuje zamieszczony poniżej schemat Systemu planowania i wdrażania Strategii.

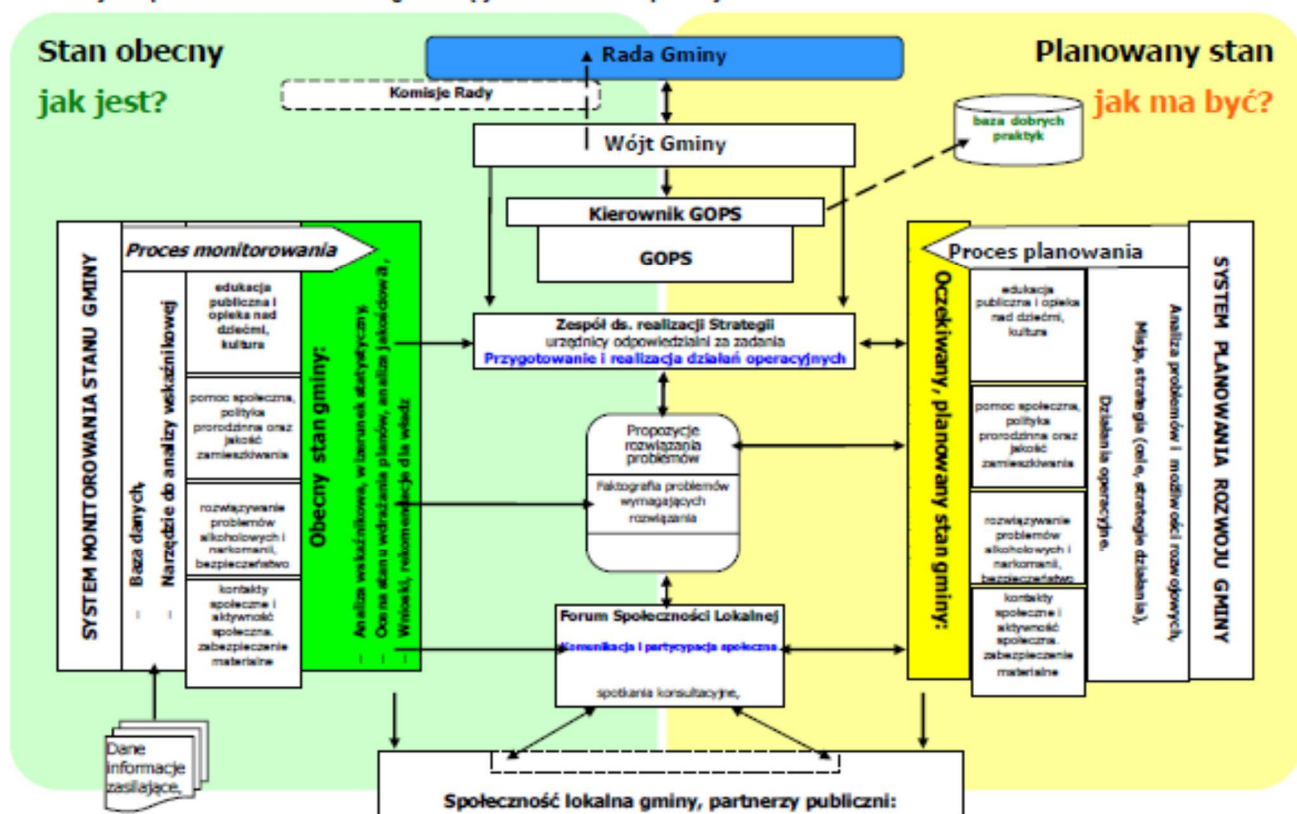
Planowaniem jak i wdrażanie Strategii jest bardzo trudnym zadaniem, które wymaga współdziałania wielu uczestniczących w niej podmiotów.

Podmiotami realizującymi przedmiotową strategię Gminy Krzywczu będą:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Rada Gminy,
- Wójt Gminy.

Rysunek 1. Schemat planowania i wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Krzywcz

Schemat 2. System planowania i wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Źródło:

Prezentowana Strategia rozwiązywania problemów społecznych będzie realizowana przy współpracy społeczności lokalnej gminy Krzywczu oraz niektórych instytucji bądź organizacji w niej działających. Będą to m.in.:

- Niezorganizowani lecz aktywni mieszkańcy gminy Krzywca,
- Mieszkańcy zorganizowani,

- Przedstawiciele poszczególnych organizacji oraz zorganizowanych grup sektora biznesu, również producentów rolnych,
- Przedstawiciele wszelkich organizacji pozarządowych,
- Rady rodziców oraz placówki takie jak przedszkola,
- Szkoły Podstawowe oraz Gimnazja z obszaru całej gminy Krzywca,
- Gminne Zakłady Opieki Zdrowotnej,
- Parafie Rzymskokatolickie z obszaru gminy,
- Powiatowy Urząd Pracy w Przemyśle,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przemyśle,
- Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego,
- Posterunek Policji w Krzywcu oraz Komenda Powiatowa Policji w Przemyśle.

Powyższa Strategia jest dokumentem w pełni elastycznym oraz „otwartym” na społeczną dyskusję i wszelkie konstruktywne uwagi bądź wnioski. Do zadań zarządzania strategicznego należy przede wszystkim monitorowanie procesu wdrażania elementów strategii oraz zmian zachodzących w otoczeniu, jak i bieżące wprowadzanie aktualizacji czy korekt.

Procedura przyjęcia i wdrożenia Strategii:

- przedłożenie wstępnej wersji Strategii Radzie Gminy Krzywca;
- przyjęcie Strategii na mocy uchwały Rady Gminy;
- stworzenie rocznych planów operacyjnych zawierających konkretne zadania, projekty oraz programy wraz z wszystkimi wskaźnikami realizacji celów (odpowiedzialni: GOPS oraz Urząd Gminy);
- realizacja ustanowionych zadań, projektów oraz programów ujętych w rocznych harmonogramach gminnych planów operacyjnych (odpowiedzialni: GOPS, Urząd Gminy oraz inne jednostki współpracujące);
- bieżące monitorowanie oraz raportowanie (odpowiedzialny: GOPS).

Proces monitorowania, oceny i wykorzystania wyników:

- odpowiedzialność za wykonanie procesu - pracownicy GOPS.

Proces monitorowania wyników przedstawiony został na poniższym schemacie.

Rysunek 2. Proces oraz zakres monitoringu wdrażania elementów Strategii w Gminie Krzywca

Źródło: materiały własne.